

ADOPTION UDEN SAMTYKKE

En analyse af anvendelse af reglerne om adoption uden samtykke med fokus på retspraksis
efter 2015

Syddansk Universitet

ADOPTION WITHOUT CONSENT

An analysis of the application of the rules on adoption without consent focusing on
case law after 2015

Antal anslag: 139.468

Udarbejdet af:

Ninna Dorsch
22/09-1976
Cand. Jur., 10. semester

Vejleder:

Frederik Vaage
Professor, dr.jur., LL.M
Juridisk Institut
Syddansk Universitet

Tro og love erklæring

"Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng".

Ninna Dorsch

Ninna Dorsch

Abstract

This master thesis's purpose is to examine the rules of forced adoption and thereby see if the leniency of the law has an effect on case law and the results thereof after 2015. Furthermore, the practice of the ECHR has stated that Norway has violated Article 8 of the Human Rights Convention in a forced adoption case, which may therefore contribute to Denmark having problems implementing forced placement and forced adoptions in the future.

The rules on forced adoption can be found in section 9 of the Adoption Act and have been extended and lightened from 2009 to 2015 respectively to create better opportunities for the application of the provisions. This is because prior to the changes, there was a limited use of forced adoptions, but a need to increase the number in the future so that children would not be placed for a number of years without the possibility of a family life.

The analysis found that section 9 (2) of the Adoption Act had not changed much. This section stipulates that a child can be adopted without consent from the parents if special circumstances apply and are for the best interests of the child. This section is used where the conditions for section 9 (3-4) of the Adoption Act are not being met and can also be used if the child has been placed outside the home for an extended period of time without contact with the biological parents. In section 9 (3) a child can be put up for adoption if it is forcibly placed and the parents are permanently without parental ability and the adoption will be for the best of the child for the sake of continuity and stability in the child's upbringing. The amendment to this provision is that now the authorities only have to make it probable that the parents are permanently without parental ability instead of before when they had to prove it. In section 9 (4) a child that has been in foster care and has attachments to the foster parents can be adopted by them, if it is proven that it would be detrimental for the child to break this bond, taking the child's relation to its biological parents into consideration.

Case law after 2015 has shown that the courts have not opposed forced adoption in the cases that have come before the court. Cases concerning forced adoption have increased in numbers after the last amendment in 2015 but the new ECHR judgment against Norway have not paved the way for future forced adoption cases unless Denmark lives up to their international obligations and focuses on the municipalities case management.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	1
1.1 PROBLEMFOMULERING	3
1.2 AFGRÆNSNING	3
1.3 METODE.....	4
2. GRUNDLÆGGENDE REGLER OG PRINCIPPER I ADOPTIONSLOVEN	5
2.1. INDLEDNING.....	5
2.1.1. HOVEDREGLLEN VED ADOPTION	5
2.1.2 KRAVET OM SAMTYKKE OG MANGLENDE SAMTYKKE	6
2.2 RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE BETRAGTNINGER OG INTERNATIONALE KONVENTIONER	7
2.3 RETSVIRKNING VED ADOPTION.....	7
2.4 PRINCIPPET OM PROPORTIONALITET OG EGNETHED.....	8
2.5 LEGALITETSPRINCIPPET	9
2.6 DEN EUROPÆISKE MENNESKERETTIGHEDSKONVENTION	9
2.7 BØRNEKONVENTIONEN – INDDRAGELSE AF BARNETS RETTIGHEDER	10
3 BAGGRUNDEN OG UDVIKLINGEN AF REGLERNE OM TVANGSADOPTION	11
3.1 BAGGRUND FOR ÆNDRING I REGELGRUNDLAGET I 2009.....	11
3.2 DE KONKRETE LOVUDVIDELSER I 2009	12
3.2.1 BØRN UNDER 1 ÅR.....	12
3.2.2 BØRN ANBRAGT UDEN FOR HJEMMET I MINDST 3 ÅR	13
3.2.3 OPSAMLINGSBESTEMMELSEN	13
3.4 BAGGRUNDEN FOR ÆNDRING I REGELGRUNDLAGET I 2015	14
3.5 DE KONKRETE LEMPELSER I 2015	15
3.5.1 TVANGSADOPTION AF ANBRAGTE BØRN – LEMPELSE AF BEVISKRAVET.....	15
3.5.2 BARNETS TILKNYTNING TIL PLEJEFAMILIEN – KRAVET OM TILKNYTNING	16
4. EN ANALYSE AF REGLERNE OM TVANGSADOPTION OG RETSPRAKSIS EFTER 2015	16
4.1 ADOPTIONSLOVENS § 9, STK. 2.....	16
4.2 ADOPTIONSLOVENS § 9, STK. 3.....	18
4.2.1 TVANGSANBRINGELSE, JF. SERVICELOVENS § 58, STK.1, NR. 1 OG 2	19
4.2.2 SANDSYNLIGGØRELSE AF MANGLENDE FORÆLDREEVNE	21
4.2.3 PROGNOSEVURDERINGEN	22
4.2.4 KRAV OM KONTINUITET OG STABILITET	24
4.3 RETSPRAKSIS EFTER 2015 – PRØVELSE AF LEMPELSESKRAVET.....	26
4.3.1 TFA2018.81.....	26
4.3.2 TFA2018.206.....	28
4.3.3 TFA2019.178/1.....	30
4.4 ADOPTIONSLOVENS § 9, STK. 4.....	33
4.4.1 BARNETS TILKNYTNING TIL PLEJEFORÆLDRENE	34
4.4.2 BARNETS FORHOLD TIL DE BIOLOGISKE FORÆLDRENE.....	36
4.5 RETSPRAKSIS EFTER 2015 - PRØVELSE AF TILKNYTNINGSKRAVET.....	37
4.5.1 TFA2019.180/1.....	37
5 PRAKSIS FRA DEN EUROPÆISKE MENNESKERETTIGHEDSDOMSTOL	39
5.1 STRAND LOBBEN M.FL. MOD NORGE, SAG NR. 37283/13.....	40
6 TVANGSADOPTIONENS DILEMMA	42
6.1. FOR BARNETS BEDSTE	43
6.2 SAMVÆR – OPRETHOLDELSE AF TILKNYTNING OG RELATION	45

6.3 EMD – EN MULIGHED ELLER EN HINDRING FOR FLERE TVANGSADOPTIONER	46
7 KONKLUSION	47
8 LITTERATURLISTE	53
LOVBEKENDTGØRELSER:	53
LOVFORSLAG:	53
BETÆNKNINGER:	53
INTERNATIONALE KONVENTIONER:	53
VEJLEDNINGER:	53
DEN EUROPÆISKE MÆNNESKERETTIGHEDSDOMSTOL:	54
DOMME:	54
ARTIKLER:	54
UNDERSØGELSER:	54
BØGER:	54
INTERNETKILDER:	55

1. Indledning

Der har i den sidste tid været en stor debat omkring, hvorvidt der kan ske flere tvangsadoption hvor regeringen har påpeget, at flere tiltag skal forsøges, iværksættes fremadrettet for bedst at varetage barnets tarv. I den forbindelse har reglerne om tvangsadoption været genstand for megen medieomtale. Dette skal ligeledes anskues ud fra den seneste dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol som har påpeget brug af reglerne ikke synes anvendt på behørig vis.¹ Dommen giver udtryk for, at kommunerne fremadrettet vil have svært ved at gennemføre tvangsadoption uden at have belyst sagen tilstrækkeligt og sandsynliggjort, at der er grundlag for en afgørelse om tvangsadoption.²

Dette synes at udgøre det bedste alternativ til varetagelse af barnets tarv i og med at barnet, efter anbringelse, kan risikere at blive anbragt på forskellige institutioner og ved flere forskellige plejefamilier, hvorfor en tvangsadoption er den bedste måde at varetage et barns mulighed for kontinuitet og stabilitet, specifikt hvis undersøgelse af forældrenes forhold peger i retning at manglende forældreevner, hvor forvaltningen vurderer at der ikke synes at være mulighed for yderligere udvikling deraf. Modsat er der flere eksempler på, at barnets tarv ikke er varetaget fra begyndelsen da barnet er søgt fjernet uden at forældrenes kompetencer og ressourcer er belyst tilstrækkeligt, hvorfor der fejlagtigt er sket tvangsfjernelse af barnet og indstilling til tvangsadoption uden et egentlig behov derfor, og uden forvaltningens forsøg på at anvende mindre indgribende foranstaltninger.³

Et af de alvorlige indgreb i familiers og ikke mindst børnenes rettigheder er tvangsadoptioner. Et barns ret til sine forældre er helt grundlæggende, hvorfor et indgreb som tvangsadoption ikke bør foretages uden at dette er det absolut bedste for barnet. Endvidere skal der være en meget høj grad af sikkerhed for, at der ikke er andre alternativer, eksempelvis et mindre indgreb som kan være tilstrækkelige for at sikre et barns trivsel fremadrettet.

---

¹ Strand Lobben m.fl. mod Norge, sag nr. 37283/13

² <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/ekspert-flere-adoptioner-gaar-imod-international-retspraksis/>, (besøgt sidst d. 19/5-2020)

³ <https://www.dr.dk/mitliv/kommunen-tog-fejl-kevin-og-catrines-datter-blev-tvangsfjernet-paa-neonatalafdelingen> (senest besøgt d. 1/5-2020)

Tvangsadoptioner udgør ligeledes et brud med barnets biologiske ophav, dersom der ofte er begrænset mulighed for samvær mellem barnet og den biologiske familie efterfølgende. Ydermere bortfalder barnets og de biologiske forældres retsforhold ved tvangsadoption.

Anbringelse uden for hjemmet er i modsætning til tvangsadoption en enten frivillig eller tvangsmæssig foranstaltning som aktiveres når et barn har behov for særlig støtte jf. Serviceloven §§ 52, 56, 58, 68 samt 68 a. Selve anbringelsen er fortsat et indgreb i familielivet, men servicelovens regler giver den sikkerhed, at kommunen skal forsøge at bevare relationen mellem det anbragte barn og forældrene samt resten af barnets netværk og etablerer samvær i anbringelsesperioden jf. Servicelovens § 71, stk. 1, 2. pkt., endvidere at sikre barnets ret til kontakt og samvær med sin familie og sit netværk jf. servicelovens § 71, stk.1, 1. pkt.⁴ Forældrene bibeholder dermed forældremyndigheden over barnet samt muligheden for samvær igennem anbringelsen. Anbringelsen er da også som udgangspunkt med henblik på, at barnet bliver hjemgivet på sigt jf. servicelovens § 68, stk.1.

Siden 1972 har det været muligt at tvangsbortadoptere anbragte børn i Danmark. Dog blev bestemmelsen ikke anvendt særligt ofte da der er tale om en ret indgribende foranstaltning.⁵ Loven blev derfor lempet i henholdsvis 2009 og 2015. Formålet med lempelserne var, at der skulle iværksættes flere tvangsbortadoptioner i Danmark. Dette var specifikt med henblik på, at barnets tarv fremadrettet skulle varetages mest hensigtsmæssigt.

I tvangsadoptionssager nyder familier og børn beskyttelse i internationale sammenhænge såsom, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 og Børnekonventionens artikel 9. Da formålet med nærværende afhandling er at belyse anvendelse af reglerne om tvangsadoption og undersøge domstolenes prøvelse af retsgrundlaget, vil internationale konventioner og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ligeledes inddrages da disse udgør en relevant del af området, for endeligt at komme frem til en vurdering af, om Danmark i tvangsadoptionssager lever op til sine forpligtigelser nu og fremadrettet.

---

⁴ Shultz, Trine m.fl., "socialret – Børn og unge", 1. udgave, 3. oplag, jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2017, S.322-323

⁵ LFF nr. 105 af den 28.01.2009 pkt. 1.1.1.

1.1 Problemformulering

Dette speciale har til hensigt at undersøge hvordan reglerne om tvangsadoption finder anvendelse efter lempelserne i 2015. Derfor vil baggrunden og formålet med lempelserne af adoptionsloven blive undersøgt og de materielle kriterier i adoptionslovens § 9, stk. 2-4 vil blive analyseret for derigennem at belyse, hvilke betingelser som skal være opfyldt for, at der kan ske adoption uden samtykke, og i den forbindelse komme frem til, hvordan reglerne finder anvendelse. Der vil der for blive inddraget retspraksis efter 2015 for at undersøge hvordan domstolene efterprøver de nye regler i sager om tvangsadoption.

Ydermere vil jeg inddrage praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol da disse udgør retningslinjer for domstolenes anvendelse af reglerne ved tvangsadoption, grundet Danmarks internationale forpligtigelse til at inddrage internationale konventioner i national lovgivning. I den forbindelse vil en nyere dom, Strand Lobben m.fl. mod Norge blive inddraget, hvorefter det skal vurderes, hvorvidt denne specifikke dom kan få betydning for tvangsadoptioners gennemførelse fremadrettet. Dette leder frem til den egentlige problemformulering:

Hvordan finder reglerne om tvangsadoption anvendelse efter lempelserne? Hvilke resultater kommer retspraksis frem til efter 2015? Hvilken påvirkning kan EMD's afgørelse i Strand Lobben m.fl. mod Norge få for gennemførelse af tvangsadoptioner i Danmark fremadrettet?

1.2 Afgrænsning

For at begrænset dette speciales omfang vil sagsbehandlingsreglerne i serviceloven kun blive inddraget i omfang det er relevant for belysning af problemstillingen og specifikt, hvor det har betydning i forbindelse med at belyse de materielle kriteriers anvendelse. Endvidere vil de almindelige regler for adoption med samtykke kun kort blive inddraget da disse ikke har relevans for dette speciales primære fokusområde. Derudover vil en kort gennemgang af de oprindelige regler fra 1972 blive inddraget da reglerne om tvangsadoption udspringer derfra, og ligeledes lempelserne som efterfølgende kommer i 2009 og 2015. Reglerne om samvær i forbindelse med anbringelse og tvangsadoption vil kort blive behandlet da kommunen ofte tillægger tilknytningen mellem barnet og de biologiske forældre og anbringelsesstedet vægt, når kommuner indstiller en sag til tvangsadoptionsbehandling.

1.3 Metode

Specialets problemformulering søges besvaret primært ud fra anvendelse af den retsdogmatiske metode⁶ for derigennem at kunne redegøre for lempelser som gør sig gældende på området samt anvendelsen af reglerne i adoptionslovens § 9, stk. 2-4. Da specialet beskæftiger sig med at analysere anvendelsen af reglerne og retspraksis for tvangsadoption vil de retskilder som bliver anvendt primært udgøre loven samt forarbejder og praksis som vil udgøre principafgørelser og domstolsprøvelse.

I udarbejdelsen af dette speciale vil der anvendes forskellige retskilder for at kunne belyse lempelserne og anvendelsen af reglerne ved tvangsadoption. Der vil derfor blive anvendt vejledninger og undersøgelser fra relevante myndigheder som ligeledes er henvist til i forarbejderne.

Grundet begrænset litteratur på området for tvangsadoption, vil der blive henvist til andet materiale såsom artikler og rapporter som berører området. Selvom retslitteraturen ikke anerkendes som en retskildetype vil den i dette speciale blive anvendt som fortolkningsbidrag.⁷ Det kan i den forbindelse påpeges, at nogle artikler tager udgangspunkt i samfundsmæssige og retspolitiske betragtninger, men ikke desto mindre udgør dette de lege ferenda betragtninger som ligeledes udgør en lille del af dette speciale.

Som udgangspunkt vil bestemmelserne som analyseres findes i adoptionslovens § 9, stk. 2-4, hvoraf de materielle kriterier for tvangsadoption fremgår. I den forbindelse vil serviceloven ligeledes blive inddraget da adskillige regler for sagsbehandling indgår deri. Da tvangsadoption berører internationale forpligtigelser som Danmark har inkorporeret i dansk ret, vil internationale konventioner ligeledes blive inddraget i dette speciale, da dansk lov skal være overensstemmende med både EMRK og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter benævnt EMD).⁸ Her er der navnlig tale om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter benævnt EMRK) som beskytter retten til familieliv jf. EMRK's artikel 8. Ydermere vil

---

⁶ Blume, Peter, *"retssystemet og juridisk metode"* 2. udgave, 2. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2014, s. 105-106

⁷ Blume, Peter, *"retssystemet og juridisk metode"* 2. udgave, 2. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2014, s. 115 og s. 216-217

⁸ Rytter, Jens Elo, *"Individets grundlæggende rettigheder"*, 2. udg., 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, 2016, s. 52-58

Børnekonventionen blive inddraget da denne ligeledes medtages i belysning af barnets rettigheder og retssikkerhedsgarantier, hvorfor den har en væsentlig indflydelse på afgørelser om tvangsadoption.⁹

Administrativ praksis vil blive inddraget i form af principafgørelser efter 2015. Retspraksis efter 2015 vil ligeledes blive inddraget da disse domme bidrager til forståelsen af reglernes anvendelse ved tvangsadoption efter lempelserne, og som dermed afgøres efter gældende ret. Domme fra EMD vil ligeledes blive inddraget da EMRK er inkorporeret i dansk ret, hvorfor EMD's praksis er retningsgivende for anvendelsen af EMRK's artikel 8, som anvendes ved gennemførelse af tvangsadoptioner.

2. Grundlæggende regler og principper i adoptionsloven

2.1. Indledning

Tvangsadoption er et indgreb som foretages af myndighederne for at skabe kontinuitet og stabilitet i børns opvækst, hvor det ikke kan opnås hos de biologiske forældre. Forudsætning for tvangsadoptionen er barnet allerede anbragt uden for hjemmet enten som en frivillig anbringelse eller en tvangsanbringelse. Reglerne om tvangsadoption finder anvendelse når forældrene ikke samtykker til en bortadoption efter barnet er anbragt uden for hjemmet. Da tvangsadoption udgør en ret indgribende foranstaltning, stilles der store krav til sagsbehandlingen og varetagelsen af forældrenes såvel som barnets retssikkerhed ved reglernes anvendelse.

2.1.1. Hovedreglen ved adoption

Den grundlæggende betingelse for bevilling af en adoption er, at dette vil være for barnets bedste jf. adoptionslovens § 2. I den forbindelse knytter der sig en forudgående undersøgelse af både barnets såvel som adoptantens forhold for at kunne vurdere, hvorvidt dette er det bedste for barnet. Undersøgelsens omfang skal betragtes ud fra, hvilken situation der er tale om og dermed hvilken adoptionsform som gør sig gældende. Det kan her påpeges at adoptionsloven indeholder bestemmelser som regulerer flere former for adoption.¹⁰

---

⁹ Munk-Hansen, Carsten og Schultz, Trine m.fl. *"retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn"*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2012, s. 136-139

¹⁰ Vejledning nr. 9644 af den 10. juli 2019, kapitel 2

I adoptionslovens § 2, sidste del fremgår det ligeledes, at det forudsættes at der foreligger et ønske om etablering af en relation mellem barnet og adoptanten, eller der forudgående har været en relation som søges bevaret eller hvis andre særlige grunde til adoption taler herfor. Der kan derfor ikke blive tale om, at en adoption alene kan bevilliges ud fra adoptantens ønske derom.

2.1.2 Kravet om samtykke og manglende samtykke

Det er gennemgående i adoptionsloven, at en adoption søges gennemført frivilligt, dette både med henblik på barnet og forældrene.

Af adoptionslovens § 6, stk. 1 fremgår det at et barn som er fyldt 12 år skal give samtykke før adoption kan bevilliges. Før barnet giver sit samtykke til adoptionen skal barnet indkaldes til en samtale, hvor barnet bliver givet information om retsvirkningerne ved adoption jf. adoptionslovens § 6, stk. 2. Hvis barnet er under 12 år, skal der foreligge oplysninger om barnets holdning til adoptionen så vidt omstændighederne og barnets modenhed ikke taler imod det. Myndighederne vil før afgørelsen om adoption, i videst muligt omfang, tage hensyn til barnets holdning dertil jf. adoptionslovens § 6, stk. 3. Der foreligger ikke et krav om samtykke når barnet er under 12 år. Der kan gives dispensation for samtykke, hvis det skønnes at være til skade for barnet jf. adoptionslovens § 6, stk. 1. Bestemmelsen administreres dog meget varsomt og bliver derfor yderst sjældent anvendt i praksis.¹¹

Hvis barnet er under 18 år, er udgangspunktet ved adoption i dansk ret, at dette søges gennemført frivilligt og derfor med forældremyndighedsindehavernes samtykke jf. adoptionslovens § 7, stk. 1. Hvis en af forældrene ikke har del i forældremyndigheden, er forsvundet, lider af sindssygdom, åndssvaghed eller lignende tilstande som gør, at pågældende ikke er i stand til at handle fornuftmæssigt, er det kun den anden forælder som der kræves samtykke fra jf. adoptionslovens § 7, stk. 2. Hvis begge forældremyndighedsindehavere menes ikke at kunne handle fornuftmæssigt, kræves der samtykke fra værgeren jf. adoptionslovens § 7, stk. 3.

Ifølge adoptionslovens § 8, stk. 1, skal forældremyndighedsindehavernes samtykke jf. adoptionslovens § 7, ske skriftligt ved personligt fremmøde i Familieretshuset eller anden myndighed eller institution, der er godkendt af social- og indenrigsministeren. Der kan tidligst

---

¹¹ Vejledning nr. 9644 af 10. juli.2019, kap. 6, pkt. 6.4.1

modtages samtykke 3 måneder efter barnets fødsel, dog før hvis særlige forhold gør sig gældende jf. adoptionslovens § 8, stk. 2. Inden samtykke fra forældrene endeligt foreligger skal forældrene eller en eventuel værge, havde fået vejledning om retsvirkningerne af adoptionen og samtykket jf. adoptionslovens § 8, stk. 3.

Der foreligger altså et overordnet krav om samtykke i adoptionsloven og samtykket udgør derfor en stor del af den samlede proces når der indledes en sag om bortadoption. Hvis forældrene samtykker til adoption, vil sagen blive behandlet efter reglerne i adoptionslovens § 7, hvor der er tale om frivillig adoption. I tilfælde af manglende samtykke fra forældremyndighedsindehaverne, vil der dog alligevel kunne gennemføres en adoption jf. adoptionslovens § 9, stk. 2-4. Det manglende samtykke bevirker, at der kan indledes en tvangsadoptionssag, hvorefter bestemmelsen efterfølgende får en ret indgribende karakter som kræver iagttagelse og anvendelse af flere forskellige regelsæt.

2.2 Retssikkerhedsmæssige betragtninger og internationale konventioner

Tvangsadoptioner er et stort indgreb i familielivet, specifikt med henblik på at retsvirkningerne er definitive ved en gennemførelse af adoptionen. I og med at der er tale om en ret indgribende foranstaltning er der internationale forpligtigelser som Danmark skal leve op til som følge deraf. Dette ses ligeledes i de forskellige lovforarbejder, hvor disse betragtninger er medtaget i udformningen af lovens bestemmelser.

2.3 Retsvirkning ved adoption

Uanset om der foreligger en frivillig- eller en tvangsadoption vil forholdet mellem de biologiske forældre og barnet bortfalde som følge deraf jf. adoptionslovens § 16, stk. 1. I stedet indtræder der et retsforhold mellem adoptanterne og adoptivbarnet. Dette har den betydning at det bortadopterede barn arver efter sin nye familie, og derfor ikke længere har nogen forbindelse til sin oprindelige slægt og dermed heller ikke kan arve efter denne. Ydermere ophører kontakten med den biologiske familie efter adoptionen. Hvis der har været samvær forud for adoptionen, må det vurderes ved en anmodning om samvær om en bevarelse af relationen fremadrettet er bedst for barnet jf. forældreansvarslovens § 20 a. Bestemmelsens primære anvendelsesområde er når der er tale om ældre børn som har været anbragt uden for hjemmet og i forbindelse dermed har haft løbende

kontakt og samvær med de biologiske forældre eller andre slægtninge. Den kan dog ligeledes finde anvendelse selvom der ikke har været kontakt som f.eks. ved bortadoption af spædbørn.¹²

Bestemmelsen er ordlyden ændret hvor "i helt særlige tilfælde" er udgået. Årsagen til dette er grundet en Højesteretsdom jf. U 2019.1565 H, hvor Højesteret statuerede, at det ikke var foreneligt med EMRK, hvis samvær og anden kontakt efter adoption kun var muligt i helt særlige tilfælde.

2.4 Princippet om proportionalitet og egnethed

I tvangsadoptionssager er udgangspunktet at myndighederne skal undersøge barnets og forældrenes forhold, hvor dette søges belyst i en børnefaglig undersøgelse jf. servicelovens § 50. Efterfølgende skal der træffes en beslutning om foranstaltninger som er bedst egnet til at løse den situation som undersøgelsen har blotlagt. Proportionalitetsprincippet beskrives i forvaltningsretten som myndighedernes forpligtigelse til at anvende den mindst indgribende foranstaltning. Princippet fremgår ligeledes af servicelovens § 52, hvor "*Kommunalbestyrelsen skal vælge den eller de foranstaltninger, som bedst kan løse de problemer og behov, der er afdækket gennem den børnefaglige undersøgelse efter § 50*". Formuleringen af bestemmelsen er ændret over tid da den tidligere ordlyd var, at kommunen skulle "*vælge den eller de mindst indgribende foranstaltninger*", men denne blev ændret til den nuværende og indsat i forbindelse med Barnets Reform i 2011.¹³

Baggrunden for ændringen var i forbindelse med Ankestyrelsens vurdering af klagesager, hvoraf de ofte havde observeret, at der i sagsbehandlingen havde været anvendt de mindst indgribende foranstaltninger uden opnåelse af det ønskede resultat for løsning af barnets problemer. Det var derfor oplagt, at der var nødt til at ske ændringer i formuleringen af bestemmelsen. Med ændringen åbnedes der op for egnethedsprincippet, hvorefter fokus i stedet blev, hvilken foranstaltning som var bedst egnet til at løse formålet som den skulle opfylde.¹⁴

Proportionalitets- og egnethedsprincippet i forbindelse med tvangsadoption er yderst vigtigt da der er tale om en foranstaltning af ret indgribende karakter, som skal kunne retfærdiggøres overordnet set. Kommunen skal f.eks. ud fra disse principper overveje muligheden for tvangsadoption som den bedst egnede løsning, frem for anbringelse uden for hjemmet. For at vælge tvangsadoption skal hensynet til barnet vægte så tilpas tungt, at en mindre indgribende foranstaltning ikke kan løse

---

¹² Vejledning nr. 9279 af den 20.marts 2019, pkt. 5.9

¹³ Schultz, Trine m.fl. "*socialret – Børn og unge*", s. 229

¹⁴ Shultz, Trine m.fl. "*socialret – Børn og unge*", s. 230

problemet. Hvis forældrenes specifikke problemer dermed indikere, at der ikke er mulighed for, at barnet efter en anbringelse uden for hjemmet, kan hjemgives til forældrene, og hvor barnet efterfølgende har udsigt til en lang anbringelse uden for hjemmet, vil en afgørelse om tvangsadoption var bedst egnet og være mest proportionel i forsøget på at dække behovet for barnets kontinuitet og stabilitet i opvæksten på trods af den ret indgribende foranstaltning.

2.5 Legalitetsprincippet

Legalitetsprincippet er det mest grundlæggende hensyn i forvaltningsretten, så når en foranstaltning som tvangsadoption skal gennemføres, kræver det af kommunen, at de har klar og sikker lovhjemmel til indgrebet. Kommunens arbejde er afledt af bestemmelser udarbejdet af lovgivningsmagten. Disse retssikkerhedsmæssige betragtninger har til hensigt at beskytte borgerne mod overgreb fra de forskellige myndigheder. Som det fremgår af servicelovens § 68 d, har lovgivningen overladt til kommunen at vurderer og overveje adoption som et alternativ til anbringelse, hvor der er farer for at barnet kan være anbragt størstedelen af sit liv. Kommune skal herefter inddrage de hensyn og kriterier som lovgivningen forskriver for at sikre at anvendelsen af reglerne bliver fulgt korrekt. Principperne suppleres af sagsbehandlingsreglerne som sikre at vurderinger og afgørelser træffes fyldestgørende.¹⁵

Myndighedernes opgaver i forbindelse med adoption påpeges i servicelovens § 68 d-h. Der er tale om flere forskellige myndigheder som bliver involveret, såsom kommunalbestyrelsen, Børn- og unge-udvalget og Ankestyrelsen. Endvidere knytter der sig særlige retssikkerhedsgarantier når der er tale om tvangsadoptionssager, hvor barnet, de biologiske forældre, plejeforældre samt advokater og bisiddere skal gives mulighed for at udtale sig i børne- og unge-udvalgsmødet jf. Servicelovens § 68 f, stk. 2. Ydermere er det kommunalbestyrelsen som skal beskikke advokater inden sagen behandles i børne- og unge-udvalget, hvor beskikkelsen kun gælder sagens behandling i kommunen og Ankestyrelsen jf. adoptionslovens § 15 a, stk. 3. Hvis Ankestyrelsens afgørelse indbringes for en domstol, beskikker retten advokater til de involverede parter.

2.6 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Udover de danske regler om tvangsadoption, skal afgørelser ligeledes være overensstemmende med EMRK. EMRK's art. 8, stk. 1 beskytter retten til privatliv og familieliv, og får derfor betydning når

---

¹⁵ Munk-Hansen, Carsten m.fl. "retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn", s. 119-128

myndighederne træffer afgørelse om tvangsbortadoption, i og med at familien derefter ikke har mulighed for at leve sammen uden indblanding fra myndighederne. EMRK's art. 8 påpeger ligeledes at myndighederne i nogle tilfælde kan være berettiget til at træffe afgørelse om tvangsadoption på trods af den grundlæggende rettighed om retten til familieliv.

Som det fremgår af EMRK's art. 8, stk. 2, må myndigheder ikke gøre indgreb i retten til familieliv, medmindre dette er i overensstemmelse med loven. Ydermere skal dette indgreb være nødvendigt i et demokratisk samfund, med den afvejning af relevante hensyn som indgrebet omhandler. I tvangsadoptionssager er det derfor en afvejning af barnets interesser som skal tillægges vægt, for at kunne vurdere hvorvidt indgrebet er i strid med retten til familieliv i EMRK's art. 8, tk. 1.¹⁶

EMD efterprøver Højesterets afgørelser om tvangsadoption for at kunne statuere om denne er i strid med menneskerettighederne i art. 8. I en nyere dom fra september 2019 er EMD kommet frem til at en afgørelse om tvangsadoption udgjorde en krænkelse af retten til familieliv. Denne dom vil blive gennemgået mere dybdegående i afsnit 5.1, hvor det vil blive undersøgt og vurderet hvad dette kan få af betydning for gennemførelsen af tvangsadoptioner på sigt.

2.7 Børnekonventionen – inddragelse af barnets rettigheder

I tvangsadoptionssager er barnet i medfør af børnekonventionen, sikret nogle rettigheder. Børnekonventionen er til for at sikre en varetagelse af barnets rettigheder og sørge for at barnets bedste tilgodeses. I børnekonventionen findes derfor regler og principper som finder anvendelse når der behandles sager om børn.

I børnekonventionens art. 3 fremgår det at barnets tarv kommer i første række. Barnets tarv og barnets bedste interesser udgør et af konventionens grundlæggende 4 principper, (art. 2- ikke diskrimination, art. 3- barnets tarv, art. 6 -retten til livet, art. 12- retten til at udtrykke sine synspunkter) som gør at resten af konventionen skal læses i lyset heraf. Børnekonventionen indeholder derfor flere forskellige bestemmelser som påvirker reglerne om tvangsadoption og dens anvendelse som ligeledes er påpeget i forarbejderne til adoptionsloven.¹⁷ I servicelovens § 46 er princippet om barnets bedste integreret, hvor indsatserne i serviceloven har til formål at sikre

---

¹⁶ LFF nr. 121, af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger til pkt. 4.

¹⁷ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, afsnit 2.3 og LFF nr. 121 af den 28.01.2015, afsnit.4

barnets bedste, dette fremgår ligeledes i forældreansvarslovens § 4, og adoptionslovens § 2 hvor barnets bedste er fokuspunkt.¹⁸

I børnekonventionens art. 9 fastlægges det, at medmindre det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv, må børn ikke skilles fra deres forældre. Barnet skal i den forbindelse sikres retten til at opretholde forbindelse og direkte kontakt med forældrene, medmindre dette strider imod hensynet til barnets tarv.¹⁹ I børnekonventionens art. 12 skal barnet have mulighed for at udtrykke sit synspunkt. Dette er ligeledes en af de regler som tillægges stor vægt i tvangsadoptionssager i servicelovens § 48, hvor der skal foretages en børnesamtale, inden der kan træffes afgørelse om foranstaltninger som tvangsadoption efter sagsbehandlingsreglerne i servicelovens §§ 68 d-h. Det synes derfor at være lovgivers klare tilkendegivelse, at barnets perspektiv skal inddrages i tvangsadoptionssager så vidt dette er muligt, dette ligeledes med anskuelse af, at barnets ikke direkte kan påberåbe anvendelse af børnekonventionen men, at det er op til staten at indrette lovgivningen på en sådan måde, at barnets rettigheder bliver tilgodeset.²⁰

3 Baggrunden og udviklingen af reglerne om tvangsadoption

3.1 Baggrund for ændring i regelgrundlaget i 2009

Adoptionsloven har siden 1972 giver mulighed for at børn kunne tvangsbortadopteres. Der blev dog kun tvangsbortadopteret ca. 1 barn årligt, hvorfor der tegnede sig et tydeligt billede af, at reglerne blev anvendt i et yderst begrænset omfang.²¹

Udviklingen af reglerne for tvangsadoption har gennem tiden undergået både udvidelser og lempelser. I daværende adoptionslovs § 9, stk. 2, var bestemmelsen navnlig tænkt anvendt for børn som i en længere periode havde været anbragt af kommunen i privat pleje, hvor de biologiske forældre ikke opretholdt, en rimelig kontakt til barnet og derudover ikke udviste interesse derfor.²² Bestemmelsen kunne ligeledes anvendes i de situationer, hvor der var kontakt mellem forældre og barn men hvor det skønnes, at kontakten ville være til skade for barnet. Den begrænsede anvendelse af tvangsadoption viste en praksis, hvor der var tale om gennemførelse af adoptioner af større børn

---

¹⁸ Munk-Hansen, Carsten m.fl. *"retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn"*, s. 129-132

¹⁹ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, afsnit 2.3 og LFF nr. 121 af den 28.02.2015, afsnit 4

²⁰ Munk-Hansen, Carsten m.fl., *"retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn"*, s. 134-142

²¹ LFF nr. 105 af den 28.01.2009 pkt. 1.1.1.

²² Betænkning nr. 624/1971 s. 22 -24

som havde boet i plejefamilier i mindst 7 år, og hvor der typisk ikke havde været kontakt mellem de biologiske forældre i 6-8 år.²³

I 2009 blev der fremsat et lovforslag i et forsøg på at fremme brugen af tvangsadoptioner, og for derigennem at sikre og forbedre vilkårene hos anbragte børn og forhindre tvangsanbringelse uden for hjemmet gennem hele opvæksten. I den forbindelse blev betænkning nr. 1463/2005 om retssikkerhed i anbringelsessager tillagt vægt. Retssikkerhedsudvalget havde i deres generelle overvejelser anført, at der var et behov for tvangsadoptioner i flere situationer end dem som praksis gav mulighed for. Der blev i den forbindelse peget på to situationer, hvor muligheden for tvangsadoption af børn under 1 år skulle være muligt samt muligheden for at gennemføre tvangsadoptioner af børn som havde været anbragt i mindst 3 år.²⁴

Endvidere kom Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI- nu benævnt VIVE) i 2008 med resultatet af en undersøgelse om *"Anbragte børns udvikling og vilkår"*, hvoraf det fremgik at adopterede børn var sikret den største stabilitet og bedste udvikling i modsætning til anbragte børns vilkår.²⁵ Betænkning 1463/2005 og SFI's undersøgelse fra 2008 dannede tilsammen baggrunden for lovændringen som førte til en udvidelse af adoptionsloven i 2009. Lovforslagets hovedformål var at forsøge at sikre muligheden for anbragte børns kontinuitet og stabilitet under opvæksten, specifikt i de tilfælde, hvor det blev vurderet at forældrene for bestandigt ikke kunne varetage barnets behov og bibeholde en familierelation.²⁶ Lovgivningen skulle for fremtiden forsøge at efterkomme ønsket om at skabe kontinuitet og stabilitet for anbragte børn, i stedet for et alternativ, hvor barnet var anbragt uden for hjemmet gennem hele sin opvækst.

3.2 De konkrete lovudvidelser i 2009

3.2.1 Børn under 1 år

I adoptionslovens § 9, stk. 3 kunne tvangsadoption meddeles i tilfælde, hvor barnet var under 1 år og hvor det kunne godtgøres, at forældrene varigt ikke var i stand til at varetage omsorgen for barnet, og det ligeledes var vurderet at forældrene i forbindelse med samvær ikke var i stand til at spille en positiv rolle i barnets liv. Det blev i forarbejderne påpeget, at der ud fra denne bestemmelse kunne forekomme situationer hvor det allerede ved et barns fødsel ville kunne

---

²³ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.1

²⁴ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.4

²⁵ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 1.1.1.

²⁶ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 1.1.

forudses, at barnet ikke ville have mulighed for at vokse op ved forældrene, og det heller ikke synes sandsynligt at kunne etablere den nødvendige familierelation for barnet gennem samvær med forældrene.²⁷ Det forudsættes i bestemmelsen, at der kan være tale om børn under 1 år, hvis forældre er dårligt begavede, og hvor der eventuelt på forhånd er dokumenteret manglende forældreevne i forbindelse med, at forældrene har andre børn som er anbragt uden for hjemmet. Endvidere kan der være tale om forældre som har et længerevarende misbrug eventuelt kombineret med psykisk sygdom. Ydermere vil disse børn med stor sandsynlighed aldrig have mulighed for at bo ved eller etablere passende tilhørsforhold til forældrene, hvorfor disse børn skal gives mulighed for bedre opvækst i forbindelse med adoption i modsætning til at blive anbragt uden for hjemmet.²⁸

3.2.2 Børn anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år

I adoptionslovens § 9, stk. 4, var det muligt at tvangsbortadoptere børn, som i mindst 3 år havde været anbragt uden for hjemmet. Her skulle det ligeledes godtgøres at forældrene varigt ikke ville være i stand til at varetage den nødvendige omsorg for barnet. Adoption vil i ovennævnte tilfælde ske til plejeforældrene, hvor barnet var anbragt, og hvor det måtte formodes at være opstået en tilknytning, hvor barnet reelt set ville indgå i en ny familierelation. Adoption ville derfor være muligt efter en kortere periode end efter dagældende praksis.²⁹

En adoption efter denne bestemmelse ville ligeledes være mulig uanset om der var tale om en frivillig anbringelse eller en tvangsanbringelse. Ligeledes var der fokus på børn som havde været anbragt siden fødslen eller senere. Desuden stilles der ikke krav om afbrudt kontakt mellem barnet og de biologiske forældre i en længere periode. Det er rigeligt, at barnet ikke har kunnet have sin opvækst hos sin biologiske familie, hvorfor der efterfølgende bør være en juridisk mulighed for at barnet får en anden familie.³⁰

3.2.3 Opsamlingsbestemmelsen

Adoptionslovens § 9, stk. 2 fungerer som en opsamlingsbestemmelse ved tvangsadoption, og anvendes derfor, hvor betingelserne i stk. 3 og 4 ikke kan opfyldes. Der er derfor tale om at bestemmelsen suppleres af de to foregående særbestemmelser i stk. 3 og 4. Bestemmelsen kan finde

---

²⁷ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.4.1

²⁸ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.4.1

²⁹ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.4.1

³⁰ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 2.4.1

anvendelse i de tilfælde, hvor et barn har været anbragt uden for hjemmet en længere periode og hvor forældrene til barnet ikke ønsker kontakt med barnet selvom de har evnen til at varetage omsorgen for barnet. Der er her tale om de ”glemte børn”, som daværende § 10 i adoptionsloven blev anvendt til at gribe. Adoptionslovens § 10, blev ophævet ved lovændringerne i 2009, hvorfor adoptionslovens § 9, stk. 2 i stedet kunne anvendes i disse situationer.

Bestemmelsen er anvendt i TFA 2013.803, hvor Ankestyrelsens havde givet tilladelse til at barnet kunne adopteres af den plejefamilie som barnet havde haft ophold hos siden hun var 11 måneder. Pigen var nu 9 år gammel og forældrene havde ikke udvist interesse eller bibeholdt kontakten til deres datter i hele perioden, hvor hun var anbragt hos plejefamilien. Endvidere havde forældrene heller ikke vendt tilbage når myndighederne forsøgte at kontakte dem. Der var ikke tilstrækkelig dokumentation i sagen om, hvorvidt forældrene var uden forældreevne, hvorfor adoptionslovens § 9, stk. 3 eller stk. 4 ikke kunne anvendes som hjemmel grundet kravet om manglende forældreevne, selvom kravet om anbringelse uden for hjemmet i mindst 3 år var opfyldt.³¹ Adoptionen blev derfor foretaget med hjemmel i adoptionslovens § 9, stk. 2 som kunne anvendes i alle andre tilfælde, hvis det var det bedste for barnet.

3.4 Baggrunden for ændring i regelgrundlaget i 2015

Efter ændring af reglerne, undersøgte Ankestyrelsen de sager om adoption i adoptionslovens § 9, hvor lov nr. 494 af 12. juni 2009 trådte i kraft. Dette for at belyse, hvorvidt tvangsadoptioner fremadrettet blev gennemført set i forhold til foregående år. Undersøgelsen viste at kommunerne godt kendte til reglerne om tvangsadoption men, at implementeringen af reglerne tog tid. Endvidere at en holdningsændring fra kommunernes side var nødvendig og undervejs i sager om tvangsadoption.³²

I forarbejderne til lovændringerne i 2015 bliver ankestyrelsens undersøgelse og efterfølgende gennemgang af praksis tillagt vægt. Undersøgelsen viste, at der fra lovens ikrafttrædelse i 2009 med de lempelser som indført og frem til 2014 var gennemført 10 adoptioner efter ændring af reglerne. Ved gennemgangen af sagerne viste det sig, at der ikke var gennemført adoptioner af børn under 1 år jf. adoptionslovens § 9, st. 3. Hvor børn- og unge-udvalgene havde givet samtykke til adoption

---

³¹ Jf. Lov nr. 494, af den 12. juni 2009, § 9, stk. 4 – gammel bestemmelse.

³² Adoption uden samtykke, Ankestyrelsens rapport, juni 2011, s. 12-15

og indstillet dette til Ankestyrelsen, blev der meddelt samtykke til adoption af Ankestyrelsen i 7 sager hvor barnet havde været anbragt uden for hjemmet i mere end 3 år jf. adoptionslovens § 9, stk. 4. Endvidere havde Ankestyrelsen meddelt samtykke i 3 andre sager efter opsamlingsbestemmelsen jf. adoptionslovens § 9, stk. 2. I alle 10 gennemførsler af tvangsadoption var der tale om plejeforældres adoption af børnene.³³

Udvidelsen af adoptionsloven i 2009 havde haft til hensigt, at der skulle gennemføres flere tvangsbortadoptioner, ved at gøre reglerne mere anvendelige men det havde vist sig, at dette uanset ikke var opnået som tiltænkt. Af ministeriets overvejelser fremgår det, at efter undersøgelsen og den foreliggende praksis ved tvangsadoption, var der et behov for en ændring af adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4. Ministeriet vurderer i den forbindelse uhensigtsmæssigheden ved sondringen mellem om barnet er under 1 år eller har været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, hvorfor denne ophæves. Endvidere er kravet om, at forældre til et barn under 1 år ikke må spille en positiv rolle i samværsituationer og dens fortolkninger, vurderet til at hindre gennemførelse af tvangsadoption. Ligeledes påpeges det at kravet om, at det skal godtgøres, at forældrene varigt er uden forældreevne, komplicerer anvendelsen af tvangsadoption.³⁴ På baggrund heraf blev adoptionslovens § 9, stk. 3 og stk. 4 ændret.

3.5 De konkrete lempelser i 2015

3.5.1 Tvangsadoption af anbragte børn – lempelse af beviskravet.

Adoptionslovens § 9, stk.3 erstatter de tidligere bestemmelser i stk. 3 og 4, hvor aldersgrænserne er fjernet, og hvor det nu er blevet muligt at tvangsbortadoptere et barn, hvis det er sandsynliggjort, at forældrene varigt ikke vil være i stand til at varetage omsorgen for barnet, og hvor hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst vil være det bedste for barnet at blive tvangsbortadopteret. Det skal efter ændringen ikke længere godtgøres og dermed bevises at forældrene er uden forældreevne, det skal nu blot sandsynliggøres. Ydermere fremgår det af bestemmelsen at betingelserne i servicelovens § 58, stk.1, nr. 1 skal være opfyldt. Der er her tale om betingelser for tvangsfjernelse af barnet. Derudover er kravet om, at forældrene ikke må spille en positiv rolle for barnet i samværsituationer ophævet.³⁵

---

³³ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.2.

³⁴ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3.

³⁵ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3

3.5.2 Barnets tilknytning til plejefamilien – kravet om tilknytning

I adoptionslovens § 9, stk. 4 kan der ske tvangsbortadoption til plejeforældrene, hvis barnets tilknytning til disse, har antaget en sådan karakter, at det må antages at være skadeligt for barnet at bryde den etablerede tilknytning, specielt med hensyn til kontinuitet og stabiliteten i barnets opvækst samt barnets relation til dets biologiske forældre. Det afgørende i bestemmelsen er dermed, hvorvidt tilknytningen mellem barnet og plejeforældrene er stærkere end den som eksisterer mellem barnet og de biologiske forældre.³⁶

4. En analyse af reglerne om tvangsadoption og retspraksis efter 2015

For at kunne besvare min problemformulering vil de materielle kriterier i adoptionslovens § 9, stk. 2-4 blive analyseret. Dette vil foregå på baggrund af gældende ret, lovforarbejder og administrativ praksis efter 2015 for derigennem at kunne belyse, hvilke forhold som tillægges afgørende vægt i tvangsadoptionssager. Bestemmelserne i adoptionsloven vil i analysedelen gennemgås enkeltvist for bedst muligt at kunne danne et samlet og præcist overblik, og vil med inddragelse af relevant administrativ praksis komme frem til en bedre forståelse af hvordan reglerne finder anvendelse. Afslutningsvist vil retspraksis blive inddraget og analyseret ud fra de enkelte bestemmelser, så vidt det er muligt, for at se hvilke resultater domstolene kommer frem til når de prøver sagen.

4.1 Adoptionslovens § 9, stk. 2

Adoptionslovens § 9, stk. 2 udgør den generelle bestemmelse om tvangsadoption. Det fremgår af forarbejderne, at stk. 2 har en funktion som en opsamlingsbestemmelse, da den kan anvendes i de tilfælde som falder uden for betingelserne i stk. 3 eller 4.³⁷ Dette bevirker, at hvis der i adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4 ikke er hjemmel til at foretage en tvangsadoption, kan stk. 2 finde anvendelse. I stk. 2 fremgår det, at der i særlige tilfælde kan meddeles adoptionsbevilling "*hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det*",³⁸ ydermere henvises der i stk. 3 og 4, til adoptionslovens § 9, stk. 2, hvorefter det primære kriterie for tvangsadoption dermed kan udledes at være for barnets bedste, hvorfor adoptionslovens § 9, stk. 2 kommer til at udgøre

---

³⁶ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3.

³⁷ LFF nr. 105, bemærkninger til § 1, nr. 6 og LFF nr. 121, punkt. 3.1.4.1

³⁸ Lbk nr. 755 af den 07.08.2019, adoptionsloven, § 9, stk. 2

rammen for reglerne i stk. 3 og 4.³⁹ Adoptionssager som falder udenfor reglerne i stk. 3 og 4, er de sager, hvor barnet har været anbragt udenfor hjemmet på en institution eller plejefamilie i en længere årrække og hvor forældrene ikke ønsker kontakt, og ikke viser interesse for barnet, også kaldet de ”glemte børn” hvor forældrene i øvrigt ikke er uden forældreevne.⁴⁰ Bestemmelsen ville f.eks. også kunne anvendes på børn som mister sine biologiske forældre imens det er anbragt uden for hjemmet, og der ikke er andet familienetværk som det kan hjemgives til. Endvidere kan bestemmelsen anvendes i de tilfælde, hvor barnet ikke har boet hos en plejefamilie i tilstrækkelig tid til, at have opnået tilknytning som i stk. 4 udgør et kriterie for tvangsadoption.⁴¹

Et specifikt tilfælde hvor adoptionslovens § 9, stk. 2 blev anvendt var, hvor forældrene samtykkede til adoptionen men, hvor det efterfølgende viste sig umuligt at indhente et skriftligt samtykke fra forældrene. Tilfældet er behandlet i principafgørelse nr. 36-17, sag nr. 7, hvor den biologiske mor, både før og efter fødslen af barnet, havde ytret ønske om bortadoption. Dette fremgik af forudgående møder mellem, mor, kommune og Statsforvaltning. Barnet blev anbragt i en plejefamilie efter fødslen, og kommunen kunne efterfølgende ikke få kontakt til moren. Selvom mor i den forbindelse fremsendte en sms som tilkendegav hendes ønske om bortadoption, var dette ikke tilstrækkeligt til at kunne gennemføre en adoption efter adoptionslovens § 7 jf. § 8. Det havde ikke været muligt at statuere hvem barnets biologiske far var via en faderskabssag, hvorfor samtykke kun krævedes af mor som eneste forældremyndighedsindehaver. Men barnet var efter fødslen tvangsanbragt uden for hjemmet jf. servicelovens §58, stk. 1, nr. 1. Dette skal nok anskues i forhold til at faderskabssagen ikke har været afsluttet på tidspunktet for fødslen, hvorfor der foreligger en tvangsfjernelse, hvis samtykke fra begge forældremyndighedsindehavere ikke kan indhentes. Mor havde heller ikke påklaget afgørelsen om tvangsfjernelse. Sagen havde altså flere elementer af frivillig adoption, men grundet mors manglende samarbejde med kommunen var hjemlen i denne situation derfor nødsaget til at være efter adoptionslovens § 9, stk. 2. Det havde været vurderet om sagen kunne afgøres efter adoptionslovens § 9, stk. 4 omhandlende tilknytning til plejefamilien, men barnet havde ikke haft ophold hos plejefamilien i mindst 3 år på tidspunktet for afgørelsen, hvorfor der ikke kunne statures at være opstået en tilknytning mellem plejefamilie og barnet som ville være skadeligt at bryde. Derfor kunne pågældende tilfælde kun have hjemmel i adoptionslovens § 9, stk.2.

---

³⁹ Adolphsen, Caroline, Tvangsadoption af anbragte børn, U.2015B.450, afsnit 4.2

⁴⁰ Vejledning nr. 9662 af 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.4

⁴¹ LFF nr. 121, pkt. 3.1.4.1 og LFF nr. 105, bemærkninger til § 1, nr. 6

Det har før været diskuteret, hvorvidt bestemmelsen udgør selvstændigt hjemmelsgrundlag, i og med at der ikke er nogle materielle kriterier i formuleringen af bestemmelsen for, hvornår tvangsadoption er en mulighed, set i forhold til stk. 3 og 4. I adoptionslovens stk. 3 og 4 nævnes det konkret, hvornår tvangsadoption kan forekomme, men en afgørelse om tvangsadoption skal træffes med hjemmel i stk. 2, hvilket ligeledes fremgår af retspraksis.⁴² Set ud fra de retssikkerhedsmæssige betragtninger kommer der i diskussionen frem til, at det ikke er optimalt at bestemmelsen i stk. 2, ikke fremstår som selvstændig hjemmel da dette, alt andet lige, kan give mulighed for tvangsadoption i alle andre henseender når betingelserne i stk. 3 og 4 ikke er opfyldt, hvorfor bestemmelsen i stk. 2 burde præciseres i fremtiden.⁴³

Som det antydes kan der være flere situationer hvor adoptionslovens § 9, stk. 2 kan finde anvendelse. Eftersom situationer hvor adoptionslovens § 9, stk. 2 kan anvendes, ikke kan beskrives udtømmende, og bestemmelsen danner rammen for både stk. 3 og 4, vil det være besværligt at forudsige ankestyrelsens vurderinger i sager som kan henføres til bestemmelsen i stk. 2. Det er næppe sandsynligt at der kan føres en ensrettet og dermed forudsigelig praksis i tvangsadoptionssager, hvorfor det ud fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv, kan være problematisk.

4.2 Adoptionslovens § 9, stk. 3

I adoptionslovens § 9, stk. 3 vil afgørelsen om tvangsadoption kunne gennemføres efter stk. 2, hvis betingelserne for en tvangsanbringelse uden for hjemmet efter bestemmelsen i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, eller 2 er opfyldt, og det ydermere kan sandsynliggøres, at de biologiske forældre varigt er ude af stand til at varetage omsorgen for det pågældende barn, og at tvangsadoptionen ud fra hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst, vil være det bedste for barnet.

Det fremgår eksplicit at bestemmelsen, at tvangsadoption kan meddeles hvis betingelserne for tvangsanbringelse uden for hjemmet er opfyldt. Det synes derfor nødvendigt at gennemgå reglerne for tvangsanbringelse nærmere.

---

⁴² TFA2018.81, TFA2018.206, TFA2019.178/1 og TFA2019.180/1

⁴³ Adolphsen, Caroline, Tvangsadoption af anbragte børn, U. 2015B.450, afsnit 4.2.

4.2.1 Tvangsanbringelse, jf. servicelovens § 58, stk.1, nr. 1 og 2

For at en tvangsadoption kan gennemføres i adoptionslovens § 9, stk. 3, er der krav om at betingelserne for en tvangsfjernelse efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 eller nr. 2 er opfyldt. Af bestemmelsen fremgår det, at en tvangsanbringelse kan foretages, hvis der er en åbenbar risiko for barnets sundhed eller udvikling lider alvorlig skade grundet utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet, (nr. 1) eller barnet har været udsat for overgreb (nr. 2).

Det fremgår af bestemmelsen at der skal være en *”åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade”*. Vurderingen af hvorvidt dette overordnede kriterie i bestemmelsen er opfyldt, skal der tages hensyn til barnets nuværende tilstand og de fremtidige betingelser for en god og stabil opvækst. Der skal derfor være mulighed for at kunne gribe ind, før end barnets er så skadet, at det bliver vanskeligere at hjælpe. En tvangsmæssig anbringelse kan derfor ikke betinges af, at der allerede er indtruffet alvorlig skade som kan være uoprettelig.⁴⁴

For at kunne belyse barnets sundhed og udvikling kan der ved hjemmebesøg besigtiges hvordan hjemmet fremstår, og der foreligger ofte informationer i de underretninger som kommunen modtager med bekymringer for barnets sundhed og udvikling, hvorfor dette bidrager til en vurdering af barnets sundhed og udvikling lider alvorlig skade.⁴⁵

Der er fire specifikke situationer som kan medføre tvangsanbringelse, dog er det kun nr.1 og nr. 2 som er relevante i sammenhæng med opfyldelse af betingelserne for tvangsadoption. Servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, omhandler utilstrækkelig omsorg for og behandling af barnet. Der kan være tale om manglende personlige ressourcer grundet dårlig begavelse, personlighedsforstyrrelser, eller andre psykiske lidelser. Ydermere kan der være tale om alkohol eller stofmisbrug som gør sig gældende. Generelt er der et bekymringsmoment, hvis rammerne for barnet ikke synes at være til stede.⁴⁶

Servicelovens § 58, stk. 1, nr. 2, omhandler om barnet har været udsat for overgreb. Barnets sundhed og udvikling er i alvorlig fare når det udsættes for eller overværer vold eller seksuelle overgreb fra forældremyndighedsindehaverne. Hvis forældrene ikke er dømt for volden eller der blot er en formodning om overgrebet er sket, er dette ikke grundlag nok for en anbringelse. Omsorgssvigt kan

---

⁴⁴ Vejledning nr. 9142 af den 26.02.2019, indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier, kap.12 , pkt. 292

⁴⁵ Vejledning nr. 9142 af den 26.02.2019, indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier, kap. 8, pkt. 177.

⁴⁶ Vejledning nr. 9142 af den 26.02.2019, indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier, kap. 12, pkt. 294

ligeledes forefindes hvor barnet har overværet vold eller overgreb mod søskende, eller barnet har været udsat for vold af andre, hvor forældremyndighedsindehaveren ikke har grebet ind jf. principafgørelse 77-19. Årsagen til vold og overgreb skyldes ofte familiemæssige forhold hvori der indgår misbrug samt psykiske lidelser, og hvor der generelt er tale om social arv.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at børn- og unge-udvalget uden samtykke fra forældrene og den unge, som er fyldt 15 år, har mulighed for at træffe afgørelse om en anbringelse uden for hjemmet. Det er kun muligt at træffe afgørelse efter 1. pkt., hvis der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses imens barnet fortsat har ophold i hjemmet. I servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 og nr. 2 som ovenfor gennemgået, kan det udledes at der er tale om anbringelse uden for hjemmet på baggrund af forældrenes forhold, da § 58, stk. 1, nr. 3 og nr. 4 vedrører forhold hos barnet som modsat ikke kan give grundlag for tvangsadoption. Endvidere fremgår det af forarbejderne til adoptionsloven, at det er en betingelse, at anbringelsen uden for hjemmet, er eller kunne være sket som en tvangsadoption i medfør af serviceloven. Hvis der er sket en frivillig anbringelse, foretages der en vurdering af, hvorvidt tvangsanbringelse ville kunne ske på tidspunktet, hvor tvangsadoption overvejes. Vurderingen skal foretages uafhængigt af overvejelserne om tvangsadoption og skal kun tage højde for anbringelsesspørgsmålet. Det er dermed ikke lettere adgang til gennemførelse af tvangsadoption, fordi der som udgangspunkt var sket en frivillig anbringelse uden for hjemmet. Endvidere bliver det påpeget, at selvom det ikke fremgår af bestemmelsen ordlyd i adoptionslovens § 9, stk. 3, er barnet på tidspunktet for tvangsadoptionen allerede anbragt uden for hjemmet i praksis.⁴⁷

For at kunne undersøge hvorvidt betingelserne for anbringelse uden for hjemmet er opfyldt som ovenfor gennemgået, skal der udarbejdes en undersøgelse af barnets og forældrenes forhold.

Sager om anbringelse uden for hjemmet starter ofte med underretninger fra enten privatpersoner som har tæt kontakt til forældrene eller fagpersonale i institutionssammenhænge. Det kan også være fagpersoner i sundhedssystemet som forældrene kommer i kontakt med, som observerer usædvanlig adfærd, misbrug, psykisk sygdom eller andre bekymringer som de underretter kommunen om.⁴⁸ Når kommunen får underretningen, skal de følge op på, om der er problemer af en sådan karakter, at det

---

⁴⁷ LFF nr. 121, bemærkninger til § 1, til nr. 2.

⁴⁸ Vejledning nr. 9142, af den 26.02.2019, indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier, kap.4, pkt. 67

kræver iværksættelse af en foranstaltning. Sagen kan påbegyndes både før og efter barnets fødsel og også efter barnet er blevet anbragt uden for hjemmet. Der skal som udgangspunkt udarbejdes en børnefaglig undersøgelse jf. servicelovens § 50 for derigennem at kunne belyse, hvorvidt forældreevnen er til stede for at kunne varetage omsorgen for det barn sagen drejer sig om.⁴⁹

4.2.2 Sandsynliggørelse af manglende forældreevne

I adoptionslovens § 9, stk. 3, andet led, fremgår det ligeledes at det skal være sandsynliggjort at forældrene varigt ikke vil kunne varetage omsorgen for barnet. Med ændringen er der sket en lempelse af beviskravet, hvorefter kommunen skal udarbejde en prognosevurdering af forældreevnen ved at vurderer det sandsynligt, at denne ikke ændrer sig i det tidsrum det tager et barn at vokse op.

Det tidligere beviskrav havde vist sig besværligt for kommunerne at efterkomme, hvorfor tvangsadoptioner ofte ikke blev anvendt som foranstaltning. Det var derfor hensigten med ændringen, at den skulle fjerne den barriere for anvendelsen af tvangsadoption i de specifikke tilfælde, hvor der ikke synes at være udsigt til, at forældrene på noget tidspunkt ville kunne give den nødvendige omsorg som barnets havde brug for, men hvor det ikke kunne dokumenteres endegyldigt.⁵⁰

De reelle ændringer har dermed den effekt, at der ikke længere stilles de samme beviskrav i prognosevurderingen. I forarbejder fremgår det, at lempelserne skal ses i forhold til at kunne forudse fremtiden i prognosevurderingen som fortsat skal udarbejdes om forældrenes forhold men, at der dermed ikke er tale om at der skal foretages en mere lempelig vurdering af forældrenes forhold, hvorfor psykisk sygdom eller misbrug fortsat skal have en sådan karakter og et vidst omfang at dette gør forældrene ude af stand til at kunne varetage omsorgen for barnet.⁵¹

I forarbejderne stilles der større krav til sandsynliggørelse af manglende forældreevne, hvis barnet er helt lille, da der ikke, som ved større børn, kan ske en vurdering af forældreevnen ved at undersøge relationen mellem barn og forældre forud for en afgørelse om tvangsadoption.

---

⁴⁹ Vejledning nr. 9662 af 10.07.2019, frigivelse af børn til international adoption, pkt. 11.1 og Vejledning nr. 9142, indsats og særlig støtte til børn og unge og deres familier, kap.8, pkt. 170

⁵⁰ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3.

⁵¹ LFF nr. 121 af 28.01.2015, pkt. 3.1.3 og vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.2

Forældreovenen skal derfor vurderes ud fra forudgående historik ved forældrene som f.eks. langvarige misbrugsproblemer eller psykiske sygdomme. Endvidere kan det tillægges vægt, hvis forældrene til spædbarnet forud for fødslen har andre børn som enten er anbragt uden for hjemmet, hvor forældreovenen før har været vurderet.⁵²

4.2.3 Prognosevurderingen

For at kunne lave en prognosevurdering skal forældreovenen som udgangspunkt belyses jf. ovenstående gennemgang. Det er ud fra disse oplysninger som fremkommer af forældreovneundersøgelsen, at prognosevurderingen efterfølgendes skal sandsynliggøre at forældrene varigt er uden forældreovne.

Prognosevurderingen skal indeholde oplysninger om forældrenes psykiske tilstand, herunder tæller kroniske psykiske lidelser og svære personlighedsforstyrrelser, forældrenes intellektuelle funktionsniveau, omfang og varighed af et eventuelt misbrug, fysiske sygdomme og behandling deraf. I vurderingen af forældreovenen skal der inddrages livsforløb hos forældrene for derigennem at kunne opstille en prognose for, hvorvidt forældreovenen kan genvindes. Ligeledes vil der iværksættes flere specialundersøgelser ved psykiater, psykolog eller andre fagpersoner som derigennem kan afklare forældreovenen. Det skal således ud fra disse informationer vurderes, om forældrene er tilbudt relevant behandling, effekten af behandlingen og forældrenes samarbejde om behandlingen. Ligeledes skal prognosevurderingen indeholde oplysninger om forældrenes eventuelle andre børn og deres trivsel samt kontakten med forældrene. Vurderingen skal således afdække om den manglende forældreovne alene udgør en aktuel tilstand eller om den kan forudsættes at være stationær i perioden for barnets opvækst.⁵³

I forhold til prognosevurderingen stilles der forskellige krav alt afhængigt af barnets alder. Kommunens bevisbyrde i form af at kunne sandsynliggøre, at forældre varigt ikke vil være i stand til at kunne varetage omsorgen for et nyfødt barn, kræver mere da den tidsperiode hvori vurderingen af forældreovenen skal foregå, er begrænset.⁵⁴ Der stilles derfor større krav til undersøgelsen end hvis barnet er ældre, og der i forvejen foreligger flere oplysninger fra andre

---

⁵² LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3.

⁵³ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger. 3.1.1.1.

⁵⁴ Vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.2

myndigheder og en eventuel inddragelse af barnet som kan danne grundlag for prognosevurderingen.

For at en tvangsadoption skal kunne komme på tale, skal forældrenes situation altid vurderes individuelt. Men det er ikke muligt udtømmende at opregne de tilfælde hvor forældreevnen har en sådan karakter at foranstaltningen kan iværksættes. Et retningsgivende element kan dog være i tilfælde, hvor forælderen har en svær eller kronisk sygdom som ikke gør det muligt at drage omsorg for sig selv. Ligeledes kan andre tilfælde hvor behandlingsmulighederne er udtømte eller hvor forælderen ikke vil anerkende sin lidelse og derfor nægter at deltage i behandlingsforløb. Det kan ligeledes være i situationer, hvor forældrenes forhold er undersøgt inden barnet er født. Det kan i den forbindelse være tale om kommunens kendskab til familien, grundet ældre søskende eller observationer i forbindelse med graviditetsforløbet.

Ydermere kan der foreligge speciallægeerklæringer eller erklæringer fra psykologer som har konkluderet manglende forældreevne eller eventuelle oplysninger om, at forældrene ikke har holdt kontakten med de ældre søskende.⁵⁵ Prognosevurderinger har givet flere kommuner problemer i løbet af årene efter lempelserne af adoptionsloven i 2015. Ankestyrelsen udarbejdede en rapport i 2018 på anmodning af børne- og Socialministeriet. Rapporten indeholder en undersøgelse af kommunernes kendskab og anvendelse af bestemmelserne om tvangsadoption. Det bliver i undersøgelsen påpeget, at der er problemer med at sandsynliggøre manglende og varig forældreevne da det er vanskeligt at vurdere deraf, da der er tale om et skøn som derfor stiller krav til medarbejdernes erfaring indenfor området. Endvidere at forældrene ikke altid ønsker at medvirke til undersøgelser af forældreevnen, hvorfor de bliver svære at udarbejde, og at det er vanskeligt at sikre at kommunen får udarbejdet et præcist opdrag til de fagpersoner som skal udføre undersøgelsen, hvorefter undersøgelsen ikke altid har den tilstrækkelige kvalitet som kræves.⁵⁶

Desuden foreligger der oplysninger i undersøgelse om, at der er sket en stigning i antallet af indstillinger til adoption, hvoraf Ankestyrelsen kun behandlede to til tre sager om året, hvor der efter lempelsen i 2015 bliver behandlet ca. ti sager om året. Ankestyrelsen udtaler ligeledes at kommunerne er begyndt at være mere opmærksomme på de små børn, allerede under graviditeten,

---

⁵⁵ Vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.2

⁵⁶ Rapport om adoption uden samtykke, Ankestyrelsen, august 2018, s. 20-21.

hvor de sidste sager efter adoptionslovens § 9, stk. 3 med varig nedsat forældreevne, har de involverede børn været meget unge, hvor en af børnene kun var to måneder gammel. Typisk er det i de tilfælde, hvor der i forvejen er anbragte børn i familien eller, hvor der er tale om dårligt begavede forældre.⁵⁷ Prognosevurderingen giver altså fortsat nogle udfordringer selvom kravet er lempet i 2015. Det synes derfor ikke at være uden problemer at sandsynliggøre frem for at godtgøre.

4.2.4 Krav om Kontinuitet og stabilitet

I adoptionslovens § 9, stk. 3, skal tvangsadoption være af hensyn til barnets bedste og derigennem skal der sikres kontinuitet og stabilitet i løbet af barnets opvækst. Betingelsen blev indsat i bestemmelsen ved lovændringen i 2015, og det fremgår af både forarbejder og ses i praksis før 2015, at kriteriet er tillagt betydeligt vægt.⁵⁸ Det kan deraf udledes at hensynet til stabilitet og kontinuitet i barnets opvækst længe har været et kriterie i adoptionsloven.

I forarbejder fremgår det ligeledes, at der sker en afvejning af hensyn til barnet og forældrene. Hvis hensynet til barnets behov for kontinuitet og stabilitet vejer tungere end hensynet til forældrene, vil barnet kunne tvangsbortadopteres. Dog synes det ikke eksplicit at fremgå af forarbejderne hvordan denne afvejning skal foretages, men det påpeges, at hvis forældrene vurderes varigt uden forældreevne, og der ikke synes at være udsigt til forbedring deraf, skal hensynet til barnets bedste samt behovet for kontinuitet og stabilitet veje tungest.⁵⁹

Ligeledes har det siden 2015 været muligt at tvangsbortadoptere uanset om der har været samvær mellem barnet og forældrene. Forarbejderne påpeger, at hvor forældrene formår at gennemføre samvær med et barn eventuelt med professionel støtte, men hvor forældrene er vurderet til ikke at kunne komme til at varetage omsorgen for barnet, vil det med henblik på kontinuitet og stabilitet være det bedste for barnet at blive tvangsbortadopteret. Omvendt påpeges det, at hvis samværet er velfungerende og det ses at forældrene udvikler sin forældreevne kan dette medføre at der ikke kan gennemføres en tvangsbortadoption.⁶⁰

---

⁵⁷ Rapport om adoption uden samtykke, Ankestyrelsen, august 2018, s. 13-14

⁵⁸ LFF nr. 105 af den 28.01.2009, pkt. 1.1 og TFA 2013.157, TFA2013.505 og TFA2014.157

⁵⁹ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3

⁶⁰ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt. 3.1.3

I principafgørelse 93-17, sag nr. 2 blev der truffet afgørelse om at tvangsadoptere efter adoptionslovens § 9, stk. 3. Forældreevneundersøgelse af moren viste at hun havde kognitive udfordringer, af omfattende karakter. Forældreevneundersøgelsen af faren viste ligeledes kognitive vanskeligheder og dårlig begavelse. Ydermere blev forældrene sat til at passe en babysimulator men resultatet var negativt da forældrene ikke magtede opgaven. Moren havde ligeledes deltaget i projektet "*ung mor*" som tydeligt viste at hun ikke var i stand til at sætte barnets behov først, men kun så tingene ud fra eget perspektiv. I undersøgelsen blev det ligeledes tillagt vægt at forældrene i forbindelse med deres overvågede samvær med barnet flere gange måtte vejledes af overvågningskonsulenten, og forældrene var usikre i samværet med barnet. Ankestyrelsen vurderede efterfølgende, at det var sandsynliggjort at forældrene varigt var ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, hvorfor en tvangsadoption kunne tillades ud fra hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst som ville være bedst for barnet.

Ud fra ovenstående principafgørelse ses det at forældrene bliver vurderet ud fra forældreevnevurderingen. Ligeledes bliver observationerne i forbindelse med samværet vurderet. I dette tilfælde forudsættes det at barnet er et spædbarn, og der kan være tale om unge forældre da der bliver nævnt projektet "*ung mor*". Det kan derfor ikke vurderes om barnet reagerer på samvær med forældrene da barnet er for ungt. Men det bliver fortsat vurderet om forældrene indgår i samværet med den nødvendige ro og stabilitet som kan forventes ved forældre med en eksisterende forældreevne.

Endvidere foreligger der informationer omkring samværskonsulentens indgriben i samværet. Det bør dog vurderes med forsigtighed om barnet direkte har været i fare eller været i risiko for at lide overlast i forbindelse med samværet. Dertil har informationerne været for udetaljeret. Hvorvidt retspraksis efterfølgende vil vise, hvorvidt lempelsen af beviskravet vil få den store praktiske betydning efter 2015, skal søges i gennemgangen af retspraksis nedenfor. Det synes dog at fremgå tydeligt, at for at det materielle kriterie vedrørende den manglende forældreevne skal være opfyldt, er det nødvendigt med en individuel vurdering af forældreevnen hos forældrene via fagfolk og observation i forbindelse med samvær.

Opsummerende kan det dermed konstateres, at der med adoptionslovens § 9, stk. 3, nu er givet hjemmel til at tvangsadoptere børn, uanset om de har haft samvær med deres forældre under

anbringelsen uden for hjemmet, hvor det centrale derfor er afvejningen mellem hensynet til barnet og forældrene. Bestemmelsen kan ligeledes anvendes på børn uanset alder, hvor det kan sandsynliggøres, via en forældreevneundersøgelse, at forældrene ikke besidder og ikke har mulighed for at tilegne sig tilstrækkelig forældreevne i løbet af barnets opvækst. Endvidere skal kriterierne for tvangsanbringelse efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 være opfyldt inden en tvangsadoption kan komme i betragtning, ydermere skal tvangsadoptionen tage hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnet opvækst og være for barnets bedste. Udover bestemmelsens materielle kriterier synes der ligeledes at være stort spillerum for kommuner til at udøve deres skøn i de endelige vurderinger af forældreevnen på baggrund af psykologiske undersøgelser og samværsobservationer.

4.3 Retspraksis efter 2015 – prøvelse af lempelseskravet

4.3.1 TFA2018.81

Sagen omhandler et barn som efter fødslen blev anbragt uden for hjemmet med samtykke fra forældrene. Der bliver givet tilladelse til tvangsadoptionen efter adoptionslovens § 9, stk. 3.

Ud fra oplysninger i sagen fremgik det, at der var tale om to forældre som hver især havde været stærkt udfordret i hver deres livsforløb. Mor havde haft en belastet opvækst, og havde været udsat for seksuelle overgreb. Moren havde et særbarn på 10 år som var frivillig anbragt uden for hjemmet siden barnet, var 6 uger gammel. Årsagen dertil var ud fra oplysninger forud for fødslen, hvor en psykolog E i 2005 i en forældreevneundersøgelse af mor konkluderede, at forældreevnen ikke var tilstrækkelig til at varetage omsorgen for barnet. Hun havde store problemer i hverdagen med almindelige hverdagsopgaver, og store intellektuelle vanskeligheder. Endvidere havde kommunen i 2006 udarbejdet en børnefagligundersøgelse i forbindelse med morens graviditet, som påpegede at hun allerede inden fødslen havde brug for iværksættelse af hjælpe- og støtteforanstaltninger.

Faren havde ligeledes haft en belastet opvækst, og havde i sin barndom været anbragt uden for hjemmet. Faren havde et særbarn på 7 år som også var anbragt uden for hjemmet. I 2002 blev faren dømt for seksuelle overgreb mod sin søster og idømt foranstaltninger efter serviceloven. I forbindelse med dette blev der i 2001 udarbejdet en retspsykiatrisk erklæring fra overlægen som konkluderede, at faren ikke havde været sindssyg i tiden for overgrebet mod søsteren, desuden at faren var normal begavet og uden hjerneorganisk sygdom, men at han som barn havde haft

ustrukturerede forhold og havde dårligt begavede forældre, og at han personlighedsmæssigt fremstod som både narcissistisk, dominerende og ansvarsfralæggende. I 2006 fremgik det af Aarhus psykiatriske hospital, at den formelle behandling af faren afsluttes, hvor den nye institution, hvor faren placeres, var et sted for personer med vidtgående fysisk og psykisk handicap.

Ca. 9 år efter finder forældrene sammen, og de havde nu taget ophold i en anden kommune. Kommunen modtog i 2015 underretninger med bekymringer om morens nye graviditet. Hvorefter der blev udarbejdet en ny § 50 undersøgelse. I Psykolog L's forældrekompetenceundersøgelse i 2016 konkluderedes, at morens samlede IQ var 71, og hendes funktionsniveau svarede til en alder på ca. 8-12 år. Det fremgik at farens kognitive tests, at han udgjorde en ujævn profil med en IQ på 76. Ud fra de kognitive tests viste dette, at funktionsniveauet hos forældrene svarede til retardering i lettere grad. Det fremgik ligeledes af undersøgelsen og anbefalinger fra psykolog L, at forældrene ikke kunne klare dagligdagen med almindelige hverdagsopgaver, at de begge var umodne og ikke kunne tage ansvar i eget liv, og havde et stort behov for støtte og vejledning i hverdagen. Endvidere fremgik det, at forældrerollen ville være for stort et ansvar for forældrene som de hverken intellektuelt eller personlighedsmæssigt ville kunne overkomme, og de ville ikke kunne imødekomme et barns basale behov. Deres forældreevne anses ikke for at kunne udvikles, og blev vurderet varigt nedsat i tiden for et barns opvækst. I 2016 udarbejder psykolog N en prognosevurdering af forældrene og konkluderer, at der ikke var noget som indikerer at forældrekompetencen kunne, udvikles og tiltræder i den forbindelse psykolog L's konklusion i forældrekompetenceundersøgelsen. Da forældrene ikke ville give samtykke til adoption af barnet jf. adoptionslovens § 7, stk.1, kom Statsforvaltningen derefter frem til at det ville være det bedste for barnet at blive tvangsadopteret af hensyn til kontinuitet og stabiliteten i barnets opvækst.

Det fremgår tydeligt at forældrenes historik tegner et billede af dysfunktion, og dermed social arv som de har taget med ind i voksenlivet. De udarbejdede undersøgelser, som underbygger de vanskeligheder som forældrene har hver især giver ligeledes et indtryk af manglende forældreevne. Det synes derfor heller ikke at være en besværlig vurdering for myndighederne at tage, når dette sammenlægges med, at forældrenes særbørn i forvejen er anbragt uden for hjemmet. Betingelser for en tvangsanbringelse af det nuværende barn synes derfor ligeledes at være den bedste løsning for barnet ud fra den åbenbare risiko for barnets sundhed og udvikling ved ophold hos forældrene. Endvidere er betingelserne ligeledes opfyldt selvom forældrene forud har givet samtykke, da

myndighederne skal vurdere at anbringelsen uden for hjemmet kunne være sket selvom forældrene ikke havde givet samtykke jf. SEL § 58, stk. 1, nr.1. De nye undersøgelser af forældrene, i forbindelse med barnet som sagen omhandler, giver samme konklusion som de forrige, hvorfor der ikke er noget til hinder for at statuere, at hvis der i en periode på 11 år ikke er sket forbedringer af forældrenes forhold, er det sandsynliggjort at forældrene varigt er uden forældreevne i tiden for barnets opvækst. Endvidere kan der være store bekymringer henset til, at faren har været dømt for seksuelt misbrug af sin søster, hvorfor der her er en høj grad af sandsynlighed for, at dette ligeledes ville kunne forekomme mod egne børn. Der synes derfor heller ikke at være noget problem med omfanget af samværet eller at det er overvåget. Ud fra de oplysninger som ligger til grund for Statsforvaltningens afgørelse synes tvangsadoption at være det bedste for barnet af hensyn til kontinuitet og stabilitet, hvorfor betingelserne fremstår som opfyldt.

Ud fra ovenstående oplysninger kommer Vestre Landsret frem til et endeligt resultat om, at væsentlige hensyn til, hvad der var bedst for barnet, talte for en tvangsadoption. Endvidere at betingelserne for anbringelse uden for hjemmet var opfyldt og det ligeledes var sandsynliggjort at forældrene varigt var ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, hvorfor adoption var det bedste for barnet af hensyn til kontinuitet og stabilitet i opvæksten. Betingelserne for at meddele adoptionsbevilling uden forældrenes samtykke var derfor opfyldt efter adoptionslovens § 9, stk. 2, jf. stk.3, hvorfor Landsretten stadfæster byrettens dom.

4.3.2 TFA2018.206

I denne sag er der ligeledes tale om et barn som er anbragt uden for hjemmet lige efter fødslen. Der blev efterfølgende tilladt tvangsadoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3.

Ud fra oplysninger i sagen fremgik det af morens livsforløb, at hun kun havde gået i skole indtil 5 klassestrin i hendes oprindelige hjemland. Forældrene blev gift i mors hjemland og hun kom til Danmark i 2013, hvor forældrene tog ophold hos farens søster. Mor blev gravid ved fertilitetsbehandling. Moren taler ikke særligt godt dansk, og har derfor en tolk med når hun skal kommunikere med instanser. Kommunen modtager i 2015 en underretning fra det sygehus, hvor moren går til graviditetstjek, hvoraf det fremgår, at der var bekymringer for morens manglende forældreevne. Det private netværk udtrykte ligeledes bekymring for forældrenes manglende ressourcer i forbindelse med det kommende barn. Efterfølgende i 2015 udarbejder kommunen en §

50 undersøgelse. I denne konkluderedes det, at forældrene havde store vanskeligheder og begrænsninger i en så indgribende en grad, at familien som forældrene havde ophold hos, ikke fremgik med tilstrækkelig indsigt i forældrenes begrænsninger eller det behov som det kommende barn ville have brug for. Forældrekompetenceundersøgelsen fra 2016 konkluderede, at faren ikke ville være i stand til at varetage følelsesmæssig omsorg for et spædbarn, ydermere at han havde varige begrænsede intellektuelle ressourcer. I forældrekompetenceundersøgelsen af moren i 2016, kort før fødslen af barnet, konkluderedes, at hendes forældrekompetencer ikke var tilstrækkelige til varetagelse af omsorgen af et spædbarn. Ligeledes påpeges det, at der er forhold som indikerer at hun ikke har mulighed for at udvikle sin forældrekompetence. Faren var i øvrigt tilkendt førtidspension i og med, at hans erhvervsevne var skønnet nedsat grundet svære funktionsnedsættelser og svag begavelse, med indlæring- og følelsesmæssige vanskeligheder og begrænsninger til følge. Statsforvaltningen vurderer efterfølgende, at forældrene varigt var uden forældreevne og ikke vil have mulighed for at varetage barnets behov.

I forbindelse med appelsagen besluttede Landsretten, at der skulle indhentes en fornyet forældrekompetenceundersøgelse af moren med en ny psykolog under medvirken af en ny tolk, og uden begge havde kendskab til den første udarbejdede forældrekompetenceundersøgelse. Årsagen dertil var grundet de forhold den første forældrekompetenceundersøgelse var udarbejdet under. Faren blev ikke testet yderligere da det allerede var konstateret, grundet hans førtidspension, at han varigt var uden mulighed for udvikling af forældreevne. Den nye forældrekompetenceundersøgelse udarbejdet i 2018, konkluderede, at morens forældrekompetencer var meget mangelfulde og varigt nedsat. Omfanget og karakteren af morens vanskeligheder var grundlæggende, og omfattende med begrænset mulighed for udvikling. Dette var ligeledes observeret i samværssituationer med barnet, hvor moren ikke formåede at afstemme barnet.

Ud fra oplysningerne i sagen har den nye forældrekompetenceundersøgelse påpeget, at mor varigt er uden forældreevne. På denne baggrund er en opfyldelse af betingelserne for en tvangsanbringelse opfyldt, da det må forudsættes at forældrene ikke kan varetage om sorgen for barnet uden bekymring for barnet sund og udvikling fremadrettet. Ligeledes kan man fjerne barnet inden det tager skade hvis der er grundlag for at der kan ske skade på barnet grundet foreliggende oplysninger. Da det må forventes, at forældrene ikke kan varetage omsorgen for barnet, må der ligeledes kunne forventes udviklingsskader grundet forældrenes manglende forudsætninger. På den

anden side er der for lidt oplysninger i sagen til at drage en anden konklusion. Det bemærkes dog at forældrene har været fertilitetsbehandlet, hvor der ikke har været bemærkninger omkring deres forældreevne, hvilket der må stilles spørgsmålstejn ved. Dog har retten ingen bemærkninger til dette, hvorfor det må formodes at grundlaget ikke tilstrækkeligt tilkendegiver, at der er en optik på dette område. Ligeledes kan der stilles spørgsmål til sprogbarrieren, da det må forudsættes at være besværligt at besvare en undersøgelse korrekt, hvis man ikke forstår spørgsmålet som læses. Men retten har ligeledes påpeget, at der generelt er begrænsninger i mors evne til at omsætte information. Dette vil derfor ikke blive tillagt yderligere vægt. Myndighederne påpeger at samvær er forsøgt men uden positivt resultat, hvilket bør tillægges vægt ved spædbørn da der ikke er noget forudgående kendskab til andre børn eller et større barn som kan bidrage til vurderingen. Da både forældreevnevurderingen og samværet derfor påpeger varig manglende forældreevne, synes afgørelsen om tvangsanbringelse og efterfølgende tvangsadoption at kunne retfærdiggøres, da der ikke er mulighed for tilegnelse af forældreevne og den ligeledes ikke er tilstedeværende.

Ud fra oplysninger i sagen, kom Landsretten frem til det resultat, at betingelserne for tvangsanbringelse af barnet uden for hjemmet var opfyldt, at det på baggrund af den nye forældrekompetenceundersøgelse var sandsynliggjort, at moren varigt var uden forældreevne, og derfor ikke ville være i stand til at varetage omsorgen for barnet. Ud fra hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst ville det derfor være bedst for barnet at blive adopteret. Landsretten statuerede derfor at betingelserne for tvangsadoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3, jf. stk.2 var opfyldt.

4.3.3 TFA2019.178/1

Sagen omhandler et barn som efter fødslen, i september 2016 bliver tvangsanbragt uden for hjemmet. Der bliver i april 2017 truffet afgørelse om tvangsadoption af barnet ud fra adoptionslovens § 9, stk. 3.

Ud fra oplysninger i sagen fremgik det, at mor udover pågældende barn sagen drejede sig om, havde 2 sørbørn. Begge børn, en dreng født i 2010 og en pige født i 2012, var begge anbragt uden for hjemmet efter fødslen. Der forligger derfor forældreevneundersøgelser fra sagen dengang, som havde dannet grundlag for anbringelse uden for hjemmet. I undersøgelsen fra 2010 i forbindelse med graviditeten til sit første barn, blev det konkluderet, at der var bekymringer om, hvorvidt moren var i stand til at varetage sig selv og barnet i fremtiden. Desuden fremgik det, at mor havde

begrænsede kognitive ressourcer og var umoden i sin forståelse af sin omverden. Mors forståelse var snæver og forenklet, hvorfor hendes indfølelse, og sociale indsigt var begrænset. Hun havde ingen dybere forståelse og hun lagde skyld og ansvar over på andre. Morens udviklingsmuligheder ansås for at være begrænsede. Efter fødslen af sit andet barn, blev der i 2012 udarbejdet en personligheds-mæssig vurdering af moren, hvori det blev konkluderet, at hun ikke havde en kronisk personlighedsforstyrrelse, men derimod en umoden personlighedsstruktur. Endvidere blev det konkluderet at moren i de rette rammer, ville have mulighed for yderligere udvikling. I 2013 udarbejder kommunen en forældre-undersøgelse af moren, hvoraf det fremgik at moren havde en samlet IQ på 74, hun manglede psykologiske ressourcer og havde et uhensigtsmæssigt reaktionsmønster. Hendes syn på verden var begrænset ud fra de strukturer som hun rummede, hvorfor hun kunne komme til at træffe beslutninger på et begrænset grundlag. Moren havde snævre og unuancerede mentaliserings processer, og ville ikke være i stand til at varetage den fulde omsorg for barnet. Af Psykiatrisk Ambulatorium fra 2015, var moren angivet med diagnoser som beskrev mental retardering og eventuelt socialfobi, hvilket ligeledes var angivet i en statusattest udarbejdet i 2015 fra lokalpsykiatrien. I 2015 bliver det ud fra en psykologisk vurdering af moren konstateret, at der ikke fandtes behandlingsmuligheder som kunne ændre på mors nedsatte intellektuelle evner og omfattende personligheds-mæssige udfordringer. Endvidere havde moren ikke haft samvær med sin søn siden 2014, og samværet med datteren var aflyst flere gange fra mors side. Af oplysninger fra kommunen fremgik det, at mor i flere forbindelser ikke havde villet modtage hjælpeforanstaltninger såsom støttet samvær eller familiebehandling, hvorfor det ikke havde vist sig tilstrækkeligt med mindre indgribende foranstaltninger end dem som var truffet.

Da moren bliver gravid med sit tredje barn, bliver forældrenes forhold derfor undersøgt igen for at tilvejebringe nye oplysninger i sagen. Det fremgår af fars forhold fra egen læge i 2016, at han havde fået diagnosen psykomotorisk retardering uden egentlig årsag til hjerneskaden. Han havde fået førtidspension som 18-årig på baggrund af samme. Han fremstod ikke som alderssvarende, og havde svært ved at svare på direkte spørgsmål, hvorfor hjerneskaden var svær at vurdere. I en ny forældre-undersøgelse i 2016 fremgik det, at man kun kunne teste far i den kognitive funktion da alt andet ikke ville være etisk forsvarligt. Faren blev vurderet til at have massive kognitive vanskeligheder af kronisk karakter med et minimalt udviklingspotential, hvor de nødvendige forudsætninger eller evner til at varetage omsorgen for et barn ikke var til stede. Det ansås ikke at være muligt for faren at kunne udvikle disse evner. Moren blev vurderet med en IQ på 85, og havde

betydeligt nedsat funktionsniveau både følelsesmæssigt, personlighedsmæssigt, relationelt og kognitivt. Mor vurderes ikke at besidde de nødvendige evner for at varetage omsorgen for det ufødte barn, og hendes udviklingspotentiale var lavt. Ligeledes var samværet mellem moren og hendes andet barn observeret, og konstateret utilfredsstillende i flere sammenhænge. Endvidere blev det påpeget, at hun ikke udviste interesse i sin førstefødtes liv, og ikke havde haft samvær med barnet siden 2014.

Ud fra ovenstående oplysninger synes det at være tydeligt, at moren ikke kan varetage omsorgen for sine børn da hun forudgående har fået anbragt to børn forud for denne afgørelse. I den forbindelse foreligger der ligeledes forudgående undersøgelse af moren, hvoraf det fremgår at hun ikke har forældreoven til at varetage omsorgen for børnene. Dette giver et grundlag for at tvangsanbringe barnet uden for hjemmet da der er ud fra forudgående oplysninger er bekymringer som kan begrundes med tidligere afgørelser af morens andre børn. Endvidere er et af særbørnene blevet bevilliget adopteret til plejefamilien, hvorfor der synes at være grundlag for at kunne bevillige dette igen. Samværene er ligeledes inddraget, hvoraf det fremgår at moren har dårlige samvær med sine særbørn. De observerede samvær mellem forældrene og barnet i sagen tilkendegiver ligeledes bekymringselementer som påpeger vanskeligheder, som ikke er for barnets bedste. Moren har ligeledes ikke villet modtaget hjælpeforanstaltninger som er søgt iværksat, hvorfor mindre indgribende foranstaltninger er forsøgt anvendt forud for afgørelsen om adoption uden samtykke.

Ud fra ovenstående oplysninger, og med inddragelse og gennemgang af henholdsvis det nye lovgrundlag i adoptionsloven § 9, stk. 3 og 2, samt forældreansvarslovens § 20 a, blev Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, FN's Børnekonvention og FN's Handicapkonvention ligeledes inddraget for at kunne træffe en afgørelsen. Endvidere vurderer Højesteret samvær mellem barnet og forældrene i denne sag, og kommer frem til at ved et indgreb som tvangsadoption skal samvær kunne etableres efter adoption, og uden at dette kun gør sig gældende i helt særlige tilfælde, da dette ikke er foreneligt med EMRK's artikel.8 eller EMD's praksis på området.⁶¹

Højesteret kommer frem til det resultat, at der er høj grad af sandsynlighed for, at forældrene uanset støtteforanstaltninger varigt er ude af stand til at varetage om sorgen for barnet, og det ligeledes ud

---

⁶¹ Det er denne specifikke dom som får lovgiver til at ændre ordlyden i forældreansvarslovens § 20 a, hvor "*helt særlige tilfælde*" udgår af bestemmelsen.

fra hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst er det bedste for barnet af blive adopteret. På baggrund af dette er betingelserne for barnets tvangsanbringelse uden for hjemmet i servicelovens bestemmelse ligeledes opfyldt, hvorfor betingelserne for tvangsadoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3 også er opfyldt. Desuden finder Højesteret ikke, at tvangsadoptionen udgør en krænkelse af menneskerettighedskonventionens artikel 8.

4.4 Adoptionslovens § 9, stk. 4

Adoptionslovens § 9, stk. 4 giver mulighed for tvangsadoption når barnet er anbragt uden for hjemmet, og har ophold hos en plejefamilie, og betingelserne for en anbringelse uden for hjemmet i servicelovens § 58, stk. 1 er opfyldt. Adoption kan meddeles plejeforældrene, hvis barnets tilknytning til plejefamilien har en karakter, hvor det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen, specifikt med hensyn til kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst, og hensyn til barnets relation til sine biologiske forældre. Tilknytningen mellem barnet og plejefamilien er en forudsætning i denne bestemmelse. Ydermere vil kontakten mellem barnet og de biologiske forældre under barnets anbringelse kunne have betydning i vurderingen af, hvorvidt barnet har opnået en tilknytning til plejefamilien.⁶² Tilknytningen mellem plejefamilien og barnet er den afgørende faktor i adoptionslovens § 9, stk. 4. I forarbejderne fremgår det, at barnets relation til forældrene under anbringelsen i forbindelse med samvær og kontakt, skal tillægges betydning når barnets tilknytning til plejefamilien vurderes.⁶³

I bestemmelsen er det en betingelse, at barnet er anbragt uden for hjemmet, hvor anbringelsen er eller kunne være sket som en tvangsfjernelse. Hvis der er tale om en frivillige anbringelse, vil der således skulle foretages en vurdering af om anbringelsen på tidspunktet for tvangsadoptionen, ville kunne ske som en tvangsfjernelse. Denne vurdering skal foretages uafhængigt af overvejelserne om tvangsadoption, og skal derfor kun tages stilling til anbringelsesspørgsmålet. Dette gør sig gældende da der ikke må opstå en lettere adgang til at gennemføre en tvangsadoption, blot fordi forældrene som udgangspunkt er gået med til en frivillig anbringelse.⁶⁴

Når barnet er anbragt uden for hjemmet, er det den generelle betragtning, at det er med henblik på hjemgivelse på sigt jf. servicelovens § 68, stk. 1. Kommunen skal derfor arbejde for, at barnet på et

---

⁶² LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3.

⁶³ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, pkt.3.1.3.

⁶⁴ Vejledning nr. 9962 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.3

tidspunkt eventuelt kan hjemgives ved at iværksætte den støtte som forældrene har brug for, også selvom det ikke synes sandsynligt, at dette har en effekt, hvorefter tvangsadoption derefter bliver en mulighed. Under anbringelse skal forældrene ligeledes have mulighed for samvær med barnet, hvis dette er for barnets bedste. Det bør i den forbindelse bemærkes, at når betingelserne for tvangsfjernelse som udgangspunkt skal kunne være opfyldte, synes det ofte ikke at være for barnets bedste, at der i anbringelsesperioden fastsættes samvær for ofte da forældrene er vurderet skadelige for barnets sundhed og udvikling.⁶⁵

4.4.1 Barnets tilknytning til plejeforældrene

I adoptionslovens § 9, stk. 4 er det et afgørende kriterie, at barnets tilknytning til plejefamilien efterhånden har antaget en karakter som gør, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne. Dette med hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnet opvækst og barnets relation til forældrene.

Barnets skal have haft ophold hos plejefamilien i en årrække inden der kan bevilliges adoption til plejeforældrene i og med at der skal være etableret en tilknytning som skal antages at være signifikant da dette er et afgørende kriterie i bestemmelsen. Ydermere formodes det, at ældre børn hurtigere etablere tilknytning til deres plejefamilier.⁶⁶ I forarbejderne fremgår det, at bestemmelsen ikke vil kunne finde anvendelse, hvis barnet kun har været anbragt få år hos plejefamilien, hvorfor dette udelukker muligheden for tvangsadoption af spædbørn som er anbragt i plejefamilien efter fødslen efter stk. 4. Dog vil bestemmelserne stk. 3 eller stk. 2 finde anvendelse i disse situationer.⁶⁷ Der kan dog undtagelsesvist være mulighed for adoption efter en kortere periode, hvis barnet udtrykker et ønske om adoption af sin plejefamilie, og barnet har en alder og modenhed så dette kan tillægges vægt.⁶⁸ I forhold til reglerne i 2009, hvor kriteriet var, at barnet skulle have været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, har lovændringen i 2015 samme virkning da der skal have været ophold hos plejefamilien i en årrække.

---

⁶⁵ Vejledning nr. 9962 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.3 og LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3

⁶⁶ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3

⁶⁷ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, bemærkninger til § 1, til nr. 2

⁶⁸ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, bemærkninger til § 1, til nr. 2

Der er tæt sammenhæng mellem adoptionslovens § 9, stk. 4 og servicelovens § 68 a, om videreført anbringelse når barnet er anbragt uden for hjemmet, da begge bestemmelser forholder sig til tilknytningen af barnet til sin plejefamilie. I tvangsadoptionssager er der derfor et skærpet krav vedrørende vurderingen af den opnåede tilknytning, hvorefter det skal være skadeligt for barnet at miste tilknytningen, modsat kravet om tilknytning i sager om fortsat anbringelse, hvor det må antages at have væsentlig betydning for barnets bedste at forblive på anbringelsesstedet.⁶⁹ En adoption af et plejebarn kan være relevant i tilfælde, hvor barnet har et behov for, at der etableres en højere grad af stabilitet og kontinuitet selvom der sker ændringer i familien (f.eks. skilsmisse af de tidligere plejeforældre) end en videreført anbringelse, hvor en ændring i plejefamilien kan medføre, at der ikke er grundlag for at opretholde en videreført anbringelse.⁷⁰

Det fremgår ikke af forarbejderne, hvordan kommunen skal vurdere tilknytningen mellem barnet og plejefamilien. I Ankestyrelsens rapport fra 2018 havde kommunerne udtalt, at der var problemer med tilknytningsundersøgelser, og påpeget deres problemer med at kunne dokumentere barnets tilknytning til plejefamilien. Disse problemer udgør hovedsageligt problemstillingen med at få defineret et opdrag til undersøgelserne, og efterfølgende oplevelsen af utilstrækkelig kvalitet af disse.⁷¹ Der er dog blevet udarbejdet vejledninger som giver et mere præcist billede af hvad vurderingen skal belyse, og hvad indholdet i en tilknytningsundersøgelse skal bestå af.⁷² Som en del af oplysningsgrundlaget i tvangsadoptionssager efter bestemmelsen i stk. 4, skal kommunen undersøge barnets tilknytning til plejefamilien. Undersøgelsen skal foretages af en psykolog, lægefaglig person eller andre børnesagkyndige personer. Indholdet af tilknytningsundersøgelsen skal udgøre en analyse af barnets opnåede og fremtidige tilknytning til henholdsvis plejefamilien, og de biologiske forældre, samt inddragelse af plejefamiliens og de biologiske forældres netværk, hvis det antages at være relevant. Ligeledes skal undersøgelsen indeholde oplysninger om barnets opfattelse af plejefamilien, og den biologiske familie og netværk samt oplysninger om, hvordan plejefamilien stiller sig i forhold til adoptionen.⁷³

---

⁶⁹ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3

⁷⁰ Vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, pkt. 10.3

⁷¹ Rapport om adoption uden samtykke, Ankestyrelsen, august 2018, s. 22-23

⁷² Vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.3 og Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere, socialstyrelsen, 2. udgave, november 2019

⁷³ Vejledning nr. 9662 af den 10.07.2019, frigivelse af børn til national adoption, pkt. 10.3

4.4.2 Barnets forhold til de biologiske forældrene

Udover vurderingen af barnets tilknytning til plejefamilien skal barnets relation til sine biologiske forældre ligeledes indgå. Tvangsadoptionen kan godt gennemføres selvom barnet har samvær eller kontakt til sine biologiske forældre, dog skal barnet have en væsentlig stærkere og tættere tilknytning til sin plejefamilie. En tvangsadoption kan dog ikke gennemføres, hvis barnet har et nært og stabilt forhold til de biologiske forældre, hvorfor en vurdering af tilknytningen mellem barnet og de biologiske forældre og plejefamilien er nødvendig.

Det fremgår af forarbejderne, at relationen mellem barnet og plejefamilien, og de biologiske forældre hele tiden er under udvikling frem til Ankestyrelsens afgørelse om adoption, hvorfor vurderingen af tilknytningen mellem parterne skal være aktuel og konkret. Ydermere er barnets egen holdning til tvangsadoptionen vigtig, og der kan forekomme tilfælde hvor barnet er imod adoptionen, hvorfor barnets holdning har en ret afgørende betydning.⁷⁴ Ligeledes skal det vurderes om plejeforældrene har en beskyttende adfærd overfor barnet i forbindelse med barnets forhold til sine forældre, da dette kan medføre, at der ikke er tale om en naturlig opstået tilknytning af barnet og plejefamilien.⁷⁵

Principafgørelse 93-17, nr. 3 giver et tydeligt billede af vurderingen af tilknytningen mellem barn og plejefamilie, samt barn og de biologiske forældre, og hvad der tillægges vægt i den forbindelse. Sagen drejer sig om et barn på 13 år som har været anbragt hos sin plejefamilie siden barnet var 4 år gammelt. Barnet var tvangsfjernet som 3-årig. Under anbringelsen havde barnet ikke haft kontakt til de biologiske forældre, som ligeledes ikke havde forsøgt at indlede kontakt. I en prognosevurdering udarbejdet af en psykolog af forælderen til barnet, samt den børnefaglige undersøgelse i forbindelse med anbringelsen uden for hjemmet fremgår det, at forælderen har store psykologiske problemer såsom, paranoidt beredskab, ikke har realistiske tanker og følelser, tankeforstyrrelser og hallucinationer, forfølgelsestanker og en udpræget ansvarsfralæggelse. Kommunen har ligeledes forgæves søgt at komme i kontakt med forælderen, og forælderen har ikke kontaktet barnet siden anbringelsen. I barnets tilknytningsundersøgelse udarbejdet af en psykolog fremgik det, at barnet var stærkt knyttet og forankret i sin plejefamilie. Barnets opfattede plejeforældrene som sine forældre, og familien som sin egen familie og stedet hvor barnet følte det hørte til. Den

---

⁷⁴ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3

⁷⁵ LFF nr. 121 af den 28.01.2015, bemærkninger til § 1, til nr. 2

psykologiske undersøgelser af plejeforældrene viste, at barnets relation til begge plejeforældre betragtedes som tryghedsskabende. De indbyrdes relationer var sunde og udviklende, og kunne fremadrettet understøtte og fremme barnets udvikling. Ydermere udgjorde plejeforældrene og barnet en integreret del af hinandens liv. Det vurderedes ligeledes, at barnet i sin tilknytning til plejeforældrene havde udviklet stærke følelsesmæssige tilhørsforhold til plejefamiliens egen familie, og der var tilknytning til store familiære netværk. Ydermere var barnet knyttet til lokalmiljøet, skole, venner og veninder fra både skole og fritidssammenhæng. Barnet var ved anbringelsen ængstelig og sårbar men havde efterfølgende, med hjælp fra plejefamilien, udviklet sig til et velfungerende barn, både følelsesmæssigt, socialt og fagligt. Endvidere forelå der et ønske fra plejefamilien om adoption. Det fremgik at barnet igennem flere år havde givet udtryk for, at barnet ønskede at blive adopteret af plejefamilien. Tvangsadoptionen blev efterfølgende godkendt, da tilknytningen mellem barnet og plejefamilien havde antaget en karakter som ville være skadeligt for barnet at bryde specifikt med hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst, og set ud fra relationen mellem barnet og forælderen.

Det synes dermed at være stadfæstet, at tilknytningen mellem barnet og plejefamilien skal være undersøgt tilstrækkeligt, førend der kan træffes afgørelse om tvangsadoption til plejeforældrene. Ligeledes bliver samværet mellem de biologiske forældre inddraget i en vurdering om tilknytning mellem barnet, og de biologiske forældrene. I ovenstående sag er der ingen kontakt, hvorfor det ikke undre, at udfaldet bliver en tvangsadoption. Men det fremgår dog tydeligt, at kommunen har forsøgt kontakt, hvorfor det må formodes at forældre med større samarbejdsvilje, bedre kontakt og samvær til barnet vil blive vurderet ud fra den specifikke situation som udspiller sig i andre sager.

4.5 Retspraksis efter 2015 - prøvelse af tilknytningskravet

4.5.1 TFA2019.180/1

Sagen omhandler et barn som efter fødslen i 2012 bliver tvangsanbragt uden for hjemmet hos en plejefamilie som barnet i 2019 fortsat, havde ophold hos. Der blev truffet afgørelsen om tvangsadoption med hjemmel i adoptionslovens § 9, stk. 4, jf. stk. 2.

Ud fra oplysninger i sagen fremgår det, at forældrene udover barnet som sagen omhandler, har et fællesbarn mere. Endvidere har moren to særbørn på 9 og 10 år, og disse tre børn har været anbragt

uden for hjemmet siden 2011. I forældreeneundersøgelsen udarbejdet i 2012 fremgår det, at forældrene varigt er ude af stand til at kunne varetage omsorgen for nogen af deres børn.

Af den udarbejdede tilknytningsundersøgelse fra 2016 fremgår det, at forældrene ikke kan imødekomme barnets udviklingsbehov, og de er ikke i stand til at varetage omsorgen for barnets opvækst. Det vurderes at forældrene og barnet ikke har et emotionelt bånd, og der ligeledes ikke er en tilknytningsrelation mellem barnet og forældrene. Det konkluderes at barnet har været hos plejefamilien siden sin fødsel, og er velanbragt ved plejefamilien. Plejeforældrene udgør barnets primære tilknytningspersoner, og giver barnet den stabilitet og tryghed som der er behov for, og at denne vil være skadelig for barnet at bryde. Barnet opfatter sine plejeforældre som sine egne forældre og deres hjem som sit eget hjem. Ydermere er der et ønske fra plejeforældrene om at adoptere barnet, og de ville kunne give barnet den stabilitet og kontinuitet i opvækst som er bedst for barnet. Barnet har en god relation til plejefamilien familienetværk, og betragter plejeforældrenes forældre som sine bedste forældre. Det fremgår ligeledes af undersøgelsen, at plejeforældrene evner at tilpasse sig egne behov, har gode mentaliserings evner og imødekommer barnets udviklingsmæssige behov. Barnet har tilkendegivet ikke at have lyst til at se sine biologiske forældre, og har ligeledes i undersøgelsen placeret dem uden for den cirkel, hvor familierelationer skulle anbringes i cirklen.

Ud fra ovenstående informationer fremgår det, at forældrene har tre børn anbragt uden for hjemmet forud for beslutningen om det fjerde barn som sagen omhandler. Det fremgår derfor tydeligt, at mors to sørbørn samt det tredje fællesbarn mellem forældrene som ligeledes er anbragt uden for hjemmet, giver grund til at formode, at det fjerde barn ikke ville kunne være hos forældrene. Dette ligeledes ud fra forældreenevurderingerne som ligger forud for afgørelsen. Da den manglende forældreene må konstateres at være varig, synes betingelserne for anbringelsen af barnet uden for hjemmet at være opfyldt. Da barnet er anbragt uden for hjemmet i en plejefamilie, og har haft ophold hos disse siden sin fødsel, skal det vurderes om tilknytningen mellem plejeforældrene og barnet ville være skadeligt at bryde. I tilknytningsundersøgelserne synes det klart at fremgå, at barnet ikke ønsker en relation til sine biologiske forældre, og samværsrapporter indikere ligeledes, at der ikke er tale om en egentlig tilknytning mellem de biologiske forældre og barnet. Forud for afgørelsen er der dog én gang givet afslag på adoption da samværet havde vist sig positivt, men dette var syv år forinden, hvor barnet ikke selv kunne høres da barnet var alt for ungt. Syv år efter

bliver barnets mening inddraget, og barnet tilkendegiver at han føler sig som en del af sin plejefamilie, og føler de er hans forældre. Det fremgår af tilknytningsundersøgelsen, at barnet vil lide skade, hvis han kom væk fra plejefamilien, hvorfor dette ikke kan anbefales. Alt i sagen taler derfor for en tvangsadoption af barnet til plejefamilien, da tilknytningen vil være skadelig at bryde, og barnet ikke har en egentlige relation og tilknytning til forældrene.

Ud fra ovenstående oplysninger mener Højesteret, at barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en karakter som gør det skadeligt for barnet at bryde ud fra hensynet til kontinuitet og stabilitet i løbet af barnet opvækst. Endvidere finder Højesteretten, at helt særlige omstændigheder og tungtvejende hensyn for barnets bedste gør, at tvangsadoptionen er foreneligt med Menneskerettighedskonventionens artikel 8, og ligeledes ikke er i strid med FN's børnekonvention eller FN's handicapkonvention, hvorfor betingelserne for tvangsadoption er opfyldt efter adoptionslovens § 9, stk. 4, stk. 2

5 Praxis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Adskillige gange har EMD taget stilling til, hvorvidt medlemsstaternes afgørelser om tvangsadoptioner strider mod EMRK's artikel 8. Som gennemgået i afsnit 2.6 skal tvangsadoptioner være for barnets bedste, og være nødvendigt i et demokratisk samfund ifølge EMRK's artikel. 8, stk. 2. Da tvangsadoption udgør et stort indgreb i retten til familieliv har EMD i flere domme statueret, at der skal helt særlige omstændigheder til for, at der kan ske tvangsadoption af hensynet til barnets bedste.⁷⁶ De danske domstole inddrager ofte EMD's afgørelser når de prøver sager.⁷⁷ Den 10. september 2019 verserede sagen Strand Lobben m.fl. mod Norge ved storkammeret i Strasbourg. Leder man efter domme fra EMD, vil denne sag være den overordnede som domstolen henviser til, og som fremgår som "Key Case" i lignende sager. Den er af danske domstole henvist til flere gange, men det var før den var afgjort af storkammeret.⁷⁸ Nedenfor vil dommen kort blive gennemgået for at give et bedre indblik i hvad sagen drejer sig om samt hvilket resultat EMD kom frem til.

---

⁷⁶ Sager omhandlende tvangsadoption, Aune mod Norge (sag nr. 52502/07), og R & H mod United Kingdom (sag nr. 35348/06).

⁷⁷ TFA2019.178/1 og TFA2019.180/1

⁷⁸ TFA2019.180/1

5.1 Strand Lobben m.fl. mod Norge, sag nr. 37283/13

Det fremgår af sagens oplysninger, at moderen selv opsøgte børneværnet i sin graviditet. Hun havde en ret vanskelig periode i sit liv uden fast bopæl, og hun havde på et tidspunkt pådraget sig en hjerneskade. Hun bad derfor om at komme på et forældre-barn hjem, hvor hun kunne observeres og vejledes og få bedre forældrekompetencer til barnet. Efter aftale med børneværnet får hun tilbudt et ophold på et forældre-barn hjem efter fødslen. Hun skal i en periode på tre måneder være under observation og bliver ligeledes evalueret dagligt. Opholdet på forældre-barn hjemmet giver dog grund til bekymring for moderens forældreevne, og da barnet taber vægt og generelt er i mistrivsel vælger børneværnet at anbringe barnet hos en akut plejefamilie, da barnet er tre uger gammelt. Moderen fik samvær to og en halv time en gang om ugen, og kommunen skulle efterfølgende støtte moderen i forløbet. Moren går efterfølgende igennem adskillige psykologiske undersøgelser og andre forløb, hvoraf det bliver konkluderet, at moren ikke kunne tage sig af barnet på betryggende vis på helt væsentlige og centrale områder, og at hun var mere optaget af sine egne behov. Der bliver efterfølgende truffet afgørelse om, at barnet skulle placeres permanent i plejefamilien da barnet, grundet moderens problemer, ikke ville have udsigt til at blive hjemgivet. Moren havde efterfølgende samvær med barnet seks gange om året, af to timers varighed. Barnet udviklede sig efterfølgende fint hos plejeforældrene men i forbindelse med samvær var der ofte konflikter mellem, moren, kommunen og plejemoren, hvorfor barnet ofte udviste tegn på stress og var urolig både under og efter samværet. Da barnet er tre år gammelt, falder der afgørelse om at tillade tvangsbortadoption til plejeforældrene. Moren appellerede dommen i 2012, og selvom domstolen mente, at morens forhold havde ændret sig væsentligt til det bedre da hun i mellemtiden var blevet gift og havde fået et barn mere i 2011, så havde hun ikke udvist klar forbedring på området for at vise empati, og forstå hendes anbragte barn bedre. Retten begrundede dette ud fra de samværsrapporter, som forelå fra de sidste 3 år som påpegede at barnet var stresset og ked af det efter samværet, og ydermere ikke havde tilknyttet sig til moren, hvorfor plejeforældrene, som barnet anså som sine forældre, bedre kunne beskytte ham, fremadrettet.

Moren bad efterfølgende om at få sagen for EMD i 2013 for at få prøvet om retten til familieliv var krænket ud fra menneskerettighedskonventionens artikel. 8, i forbindelse med myndighederne afgørelse om tvangsadoption af barnet til plejeforældrene i 2011. Sagen blev prøvet af i 2017, hvor EMD med fire stemmer mod tre stemte for, at der ikke var sket en overtrædelse af menneskerettighedskonventionens artikel 8. Domstolen lagde til grund, at der havde været

væsentlige omstændigheder som tillod, at der kunne tvangsadopteres til plejeforældrene. Alle omstændighederne taget i betragtning havde myndighederne stået overfor det svære valg mellem barnets og morens rettigheder i denne komplekse sag, og havde været motiveret til at gøre hvad der var i barnets bedste interesser, specielt i lyset af barnets specielle behov.

I 2018 bad moren om at sagen blev vurderet af storkammeret, hvorefter sagen meget grundigt blev gennemgået og evalueret igen. Storkammeret (herefter domstolen) kom frem til, at afgørelsen om tvangsadoption begyndende fra april 2011 til oktober 2012, på utvetydig vis havde blandet sig med morens rettigheder til et familieliv, hvor overtrædelsen af morens rettigheder havde været retfærdiggjort ud fra beskyttelse af barnets sundhed og rettigheder, ud fra børnekonventionens hovedprincipper.⁷⁹

Domstolen fandt, at i processen som havde fundet sted forud for afgørelsen om tvangsadoption, havde myndighederne ikke forsøgt at finde balancen mellem henholdsvis barnets interesser, og den biologiske families interesser, og de havde aldrig rigtigt påtænkt, at de skulle sammenføres igen med henblik på hjemgivelse. Retten bemærkede specifikt, at beslutningerne stort set havde været baseret på, at moren ikke på noget tidspunkt ville kunne varetage omsorgen for barnet, hvorfor det ud fra rettens synspunkt havde været en mangel i beslutningsprocessen.⁸⁰

For det første bemærkede domstolen, at der var foretaget beslutning om meget lidt kontakt mellem moren og barnet. Selve samværet var ofte foregået i myndighedernes lokaler med plejemor, og en tilsynsførende til stede, hvorfor dette ikke havde været hensigtsmæssigt for moren og barnets mulighed for tilknytning, og der var ikke gjort nok for at afprøve andre alternativer til samvær. Selvom domstolene havde pointeret, at samværet var for at bibeholde kontakten, så barnet ville få kendskab til sine rødder, havde myndighederne aldrig forholdt sig til muligheden for at etablere en relation med henblik på hjemgivelse til mor. Derfor havde der være begrænset bevis for at kunne konkludere på morens forældreevne.⁸¹

Endvidere var der ikke i tiden frem til afgørelsen i 2012 nogle nye rapporter, som havde undersøgt morens forældrekompetencer i forhold til at kunne varetage omsorgen for barnet selvom der forelå

---

⁷⁹ Jf. præmis nr. 214

⁸⁰ Jf. præmis nr. 220

⁸¹ Jf. præmis nr. 221

oplysninger om, at moren var blevet gift og havde fået et barn mere. I stedet havde de nationale domstolene anvendt vidneudsagn fra to psykologer, som havde udfærdiget undersøgelser tilbage i 2010, men som ikke havde foretaget nye undersøgelser siden. En enkelt af disse undersøgelser, havde medtaget observationer i forbindelse med samvær mellem moren og barnet men kun ved to tilfælde.⁸²

Slutteligt lagde domstolen mærke til, at selvom de nationale domstolene havde været særlig opmærksom på barnets specielle behov som et sårbart barn da de vurderede morens mulighed for at varetage omsorgen for barnet, havde de ikke vurderet barnets sårbarhed godt nok, og de havde ikke bevist dette udover en kort beskrivelse af, at barnet hurtigt blev stresset og havde brug for rolige omgivelser med sikkerhed og støtte. Ligeledes havde de ikke givet nogle informationer om, hvorfor barnet fortsat ansås som værende sårbar, eftersom han havde være i familiepleje siden han var tre uger gammel.⁸³

På baggrund at ovenstående vurderede domstolen, at beslutningsprocessen ikke var blevet udført med henblik på at inddrage og sikre alle hensyn og interesser på morens vegne, hvorfor det ikke var tilfredsstillende, at beslutningsprocessen ikke havde været ledsaget af beskyttelsesforanstaltninger som svarede til graden at det alvorlige indgreb som tvangsadoption udgjorde.⁸⁴

I lyset af ovenstående, mente domstolen, at beslutningsprocesserne ikke behørigt havde taget hensyn til morens synspunkter og interesser. Det var derfor ikke tilfredsstillende, at proceduren ikke var ledsaget af beskyttelsesforanstaltninger, som svarede til indgrebets alvorlige konsekvenser.⁸⁵

Domstolen mente derfor, at der var sket en overtrædelse af EMRK's artikel 8, for både moren og barnet.⁸⁶

6 Tvangsadoptionens dilemma

For at kunne besvare min problemformulering, vil der i det følgende blive foretaget en diskussion af, hvorvidt ovenstående dom, Stand Lobben m.fl. mod Norge, kan have påvirkning på

---

⁸² Jf. præmis nr. 222

⁸³ Jf. præmis nr. 224

⁸⁴ Jf. præmis nr. 225

⁸⁵ Jf. præmis 225

⁸⁶ Jf. præmis 226, (13 stemte for, 4 stemte imod)

gennemførelser af tvangsadoptioner fremadrettet. I den forbindelse vil der blive lagt vægt på, at regering offentligt har udmeldt et ønske om flere tvangsfjernelser og tvangsadoptioner. Modsat er det blevet stærkt debatteret, hvorvidt EMD's dom mod Norge kan være en hindring derfor. Diskussionen vil derfor forsøge at komme frem til en konklusion af, hvorvidt fremtidsudsigten for flere tvangsadoptioner synes mulig.

6.1. For barnets bedste

Det har i den seneste tid været heftigt diskuteret, hvorvidt regerings ønske om flere tvangsfjernelser og tvangsadoptioner fremadrettet vil blive udfordret efter EMD har dømt Norge for overtrædelse af EMRK's artikel 8.⁸⁷ I den forbindelse har der været fokus på, at udsatte børn selvfølgelig skal beskyttes, hvorfor der kræves handling fra kommunerne når der kommer underretning om et barns mistrivsel. Dette medfører dog flere forskellige problemstillinger da der er beviser for, at dette før har slået fejl ved flere lejligheder. På den ene side kan der forekomme situationer, hvor der foreligger direkte forkert informationer, hvor kommunen efterfølgende reagerer og iværksætter foranstaltninger, og ikke får fulgt ordentligt op på fakta i sagen. Der kan derfor finde en tvangsanbringelse sted, som ikke varetager barnets bedste men i stedet traumatiserer barnet langt ind i livet, og ligeledes efterlader forældrene med en dyb mistillid til systemet.⁸⁸ Det bør her bemærkes, som tidligere gennemgået, at anbringelse uden for hjemmet enten som frivillig eller som tvang ofte er udgangspunktet for tvangsbortadoptioner da barnet, i praksis, ofte er anbragt uden for hjemmet når der bliver tale om tvangsbortadoption. På den anden side er det vigtigt, at der bliver reageret øjeblikkeligt ved oplysninger om mistrivsel da det ellers kan få katastrofale følger for de børn, som glider ubemærket igennem systemet som tilfældet var i Tøndersagen.⁸⁹ Det er da heller ikke gået ubemærket hen, at sagsbehandlingen i kommunerne lider under sagsbehandlingsfejl.⁹⁰ Der synes derfor at danne sig et tydeligt billede af, at det ikke er lovgivningen som decideret har fejlet, men derimod anvendelsen af reglerne der skal stilles spørgsmålstegn ved.

---

⁸⁷ <https://www.k-news.dk/nyheder/dom-mod-norge-kan-faa-konsekvenser-for-ambition-om-flere-tvangsadoptioner> (senest besøgt d. 15.05.2020)

⁸⁸ <https://www.information.dk/debat/2018/10/boern-tvangsfjernet-ved-fejl-nok-flere-mette-frederiksen-statsminister>, (senest besøgt d. 20.05.2020)

⁸⁹ <https://www.information.dk/debat/leder/2014/03/gavn-toendersagen>, (sidst besøgt d. 20/5-2010)

⁹⁰ <https://www.berlingske.dk/samfund/eksperter-advarer-vi-bor-ikke-begynde-at-tvangsanbringe-flere-i-et-system> (senest besøgt d. 20.05.2020)

Endvidere har Ankestyrelsen i 2018 belyst, at mange kommuner ikke anvender reglerne ofte da der er usikkerhed omkring anvendelsen da praksis er sparsomt.⁹¹ Men undladelse bidrager ikke til praksis, da der ved manglende udøvelse af reglerne og undladelse af efteruddannelse af sagsbehandlerne gør, at ingen er specialiseret på området. Begge dele bidrager til sagsbehandlingsfejl der slet ikke burde være plads til i statistikkerne på området. Det bliver derfor Ankestyrelsens som fremadrettet skal tilbagevise sager, som ikke er belyst i tilstrækkelig grad. Men i de tilfælde hvor tvangsadoptioner bliver bevilliget vil domstolene i deres efterprøvelse af sagerne, udover lovgivningen, kunne anvende EMD som retningslinje, hvor EMD i Stand Lobben sagen, tilkendegiver, at der stilles større krav til kommunens pligt til at arbejde for hjemgivelse af børnene, og uden en forudfattet vurdering af, at dette næppe bliver muligt, uden først at have undersøgt forældrenes forhold ordentligt, og med tilstrækkelig grad af sikkerhed for at dette kan lade sig gøre.

Lovgiver tilkendegiver ydermere, som det sidste nye bidrag til serviceloven ved L 2020/137, vigtigheden af bedre belysning og undersøgelse af forældrenes forhold for at kunne dokumentere at en anbringelse uden for hjemmet er den bedste foranstaltning jf. servicelovens § 59, stk. 2.⁹² Dette er ligeledes et tiltag, som bidrager til forældrenes retssikkerhed og hvor der jo implicit foreligger en varetagelse at barnets rettigheder i samme ombæring.

Derfor er der fra lovgiver ydermere stillet krav om, at der bruges autoriserede psykologer til undersøgelse af forældremyndighedsindehaverne forældreverner, i forbindelse med udarbejdelse af § 50 undersøgelser. Det fremgår af forarbejderne til loven, at dette er ud fra formålet om at styrke det faglige grundlag for kommunernes afgørelser om foranstaltninger ved anbringelse af barnet uden for hjemmet.⁹³ Det synes derfor tydeligt at fremgå, at lovgiver forsøger at varetage både barnets bedste, og forældrenes retssikkerhed ved at stille krav til sagsbehandlingen om tilstrækkelige undersøgelser, som kan danne grundlag for en foranstaltning om anbringelse af barnet uden for hjemmet. Dette vil højst sandsynligt ved domstolenes efterprøvelse, være et afgørende element i stadfæstelse eller afvisning af sager om anbringelser uden for hjemmet, hvorfor dette i sig selv kan være en hindring for tvangsadoptionssager i fremtiden.

---

⁹¹ Adoption uden samtykke, rapport fra Ankestyrelsen, 2018, s. 5

⁹² LFF nr. 68, af den 20.11.2019, pkt. 2.6.2

⁹³ LFF nr. 68, af den 20.11.2019, pkt. 2.7.2

6.2 Samvær – opretholdelse af tilknytning og relation

Samværet mellem forældre, og det anbragte barn er ligeledes påpeget i EMD's dom mod Norge. Det fremgår at samværet har været ubetydeligt i omfang, og der har ikke været taget højde for at tilrettelægge samværene i andre omgivelser, som kunne havde forbedret relationen og tilknytningen mellem mor og barnet. Dette da myndighederne har arbejdet ud fra betragtningen, at en hjemgivelse aldrig ville komme på tale.⁹⁴ Ud fra ovenstående gennemgang af retspraksis synes det at fremgå tydeligt, at samværet mellem forældre og barn i anbringelsesperioden er yderst sparsomt, hvor dette ud fra myndighedernes betragtninger er fordi, at forældrene som udgangspunkt ikke kan varetage omsorgen for barnet, hvilket er årsagen til, at barnet er anbragt uden for hjemmet, hvorfor det efterfølgende bliver svært at argumenterer for, at samværet skal foregå oftere af fare for barnets sundhed og udvikling.

Men det er her at hele betragtningen ligger, hvorvidt kommunen lever op til sit ansvar om at tilrettelægge hjælpe- og støtte foranstaltninger til forældrene så de kan udvikle deres forældreevne, selvom det er undersøgt at dette måske ikke er en mulighed.⁹⁵ Der er på den ene side vurderingen af, at selvom forældrene aldrig ville kunne få barnet hjemgivet på baggrund af tilstrækkelig undersøgelse af varig manglende forældeevne, så kan forældrene godt spille en positiv rolle for barnet i samværsituationer så barnet derigennem får kendskab til sine rødder, og ydermere får kontinuiteten og stabiliteten i dette samvær, selvom barnet eventuelt skifter plejefamilie. Dette ligeledes ud fra betragtningen om, at plejeforældre ikke ligefrem står i kø for at adoptere barnet som de har i pleje.⁹⁶

På den anden side, hvis barnet har ophold hos en plejefamilie, og samværet med forældrene viser en forværring af barnets sundhed og udvikling, skal samværet selvfølgelig bortfalde da det ikke viser sig gavnligt. Men problemet er fortsat, at samværet i sin nuværende sparsomme udformning mellem barnet og forældrene ikke efterkommer et reelt forsøg på, at etablerer en egentlig relation eller tilknytning, og dette har ligeledes være årsagen til, at anmodningen om samvær efter en tvangsadoption ofte har resulteret i et afslag,⁹⁷ da forudgående minimale samvær med barnet ikke har givet et positivt resultat. Men kan man overhovedet udvikle en relation mellem forældrene og

---

⁹⁴ Strand Lobben m.fl. mod Norge sag nr. 37283/13, jf. præmis nr. 221.

⁹⁵ <https://menneskeret.dk/nyheder/kronik-retten-familie>, (sidst besøgt d. 22/5-2020)

⁹⁶ Rapport om adoption uden samtykke, Ankestyrelsen, 2018, s. 26-27

⁹⁷ Det er dog åbnet betydeligt op for muligheden for samvær for slægtninge, efter Højesteret i U.2019.1565 påpegede at "i helt særlige tilfælde" burde udgå af bestemmelsen, jf. Forældreansvarslovens § 20 a, L 2019/497

barnet ved samvær 1 timer om måneden, støttet og overvåget? Dette synes at være umuligt, hvorfor det eneste som kan begrunde sådan et samvær er, hvis der forud er afprøvet væsentligt mere samvær og støtte til forældrene, som efterfølgende har været dokumenteret fejlslået, hvorefter 1 time pr. måned er det bedste alternativ med mulighed for suspendering af samvær i en specifik periode af hensyn til barnet. Bevisbyrden for kommunen ligger dermed i det etablerede samvær, som eventuelt slår fejl, hvorefter begrænset samvær eller ophør af samvær synes at være begrundet tilstrækkeligt, men ikke forud for at en sådan vurdering er foretaget, og slet ikke på baggrund af beviset som er ført på baggrunden af anbringelsen af barnet uden for hjemmet. Samværet synes derfor ofte i anbringelsessager at være truffet med afgørelse i servicelovens § 71, stk. 2-5 forud for en vurdering af samværet efter § 71, stk.1, første punktum. Hvis der dermed er tale om børn som har været udsat for seksuelle overgreb eller vold, synes det at være for barnets bedste at fastsættelse af samvær er så begrænset som muligt.

Ud fra ovenstående problemer har lovgiver derfor også jf. L 2019/798 givet Ankestyrelsen mulighed for ex officio at træffe afgørelse om fastsættelse af samvær mellem forældre og de anbragte børn, hvis kommunalbestyrelsen i en længere periode har undladt at opretholde forbindelsen mellem barnet og sine nære relationer, hvor dette ikke er begrundet i beskyttelse af barnets sundhed eller udvikling eller for at beskytte barnet mod overgreb.⁹⁸

6.3 EMD – en mulighed eller en hindring for flere tvangsadoptioner

Det kan tænkes, at omtalte dom fra EMD i fremtiden ville kunne sikre, at flere tvangsadoptioner kan gennemføres fordi kommunerne nu har bedre mulighed for at vægte forholdet mellem barnets og forældrenes rettigheder, i hvert fald hvad angår at løfte bevisbyrden med nye og bedre faglige underbyggede undersøgelser af forældreoven, som efterfølgende viser, at det ikke er muligt med anden foranstaltning en tvangsadoption. Hvis kommuner fremadrettet skal være mere opmærksom på at belyse forældrenes mulighed for udvikling, og dermed skal søge at etablere mere eller mindre samvær mellem anbragte børn og forældrene kan dette måske i tilfælde, hvor der ikke er tvivl, være med til at stadfæste, at forældrene ikke kan gøre en forskel i barnets liv, hvorfor tvangsadoptioner i fremtiden ville kunne gennemføres på et knapt så tvivlsomt undersøgelsesgrundlag. Som tilfældet var i sagen, Pedersen m.fl. mod Norge fra den 10. marts 2020, hvor EMD i øvrigt henviser til Strand Lobben m.fl. mod Norge fra den 10. september 2019, kommer EMD i den nye sag frem til,

---

⁹⁸ LFF nr. 68, af den 20.11.2019, pkt. 2.3.2

at myndigheder i tvangsbortadoptioner fremadrettet skal opfylde deres forpligtigelser bedre ved at sørge for, at anbringelse uden for hjemmet er med henblik på en hjemgivelse på sigt. Hvis dette ikke kan lade sig gøre skal de som udgangspunkt sørge for at undersøge forældrenes forhold bedre så de ikke træffer beslutning om tvangsbortadoption, forud for et egentlig grundlag er til stede.⁹⁹ I denne sag blev Norge ligeledes dømt for overtrædelse af EMRK's art. 8.

Hvis tvangsadoptioner fremadrettet skal kunne gennemføres, synes hele diskussionen at komme frem til dette endelige. Hvis kvaliteten af undersøgelserne om forældreevnen bliver forbedret, og hvis kommunen opfylder de generelle forvaltningsretlige principper samt servicelovens regelsæt i anbringelses- og samværsøjemed, og der ligeledes søges at forbedre kommuners kompetencer i disse sager, vil tvangsadoptioner fremadrettet hvile på et tilstrækkeligt oplyst grundlag som opfylder betingelserne for tvangsanbringelse, og efterfølgende tvangsadoption som der ikke kan sættes spørgsmålstegn ved. Dette vil ligeledes varetage både børns og forældrenes rettigheder i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtigelser, hvorfor der ikke synes at være en hindring for tvangsadoptioner i fremtiden, hvis ovenstående forbedringer vel og mærke iværksættes. Lovgiver har allerede angivet rammerne for opfyldelsen af kommunernes forpligtigelser, men spørgsmålet er om sagsbehandlerne har den fornødne kompetence til at anvende reglerne i praksis. Modsat må det konkluderes, at hvis sagsbehandlingsfejl i kommunerne tiltagende synes at fejlvurdere et anbringelsesgrundlag, vil det få den modsatte påvirkning. Dette resultat vil først fremkomme af retspraksis efter 2020, hvor domstolene efterprøver sager om tvangsadoption.

7 Konklusion

Hensigten med dette speciale har været at belyse anvendelsen af adoptionslovens regler i forbindelse med tvangsadoption efter lempelsen af reglerne i 2015. Baggrunden for dette var, at det i sig selv fandtes bemærkelsesværdigt, at man lempede reglerne i tvangsadoptionssager når dette udgør så stort et indgreb i barnets såvel som forældrenes liv. Undersøgelsen af reglerne havde derfor ligeledes til hensigt at belyse baggrunden for lempelserne for, at få en bedre forståelse for lovgivers formål med ændringerne og reglernes anvendelse i dag. Specialet har ligeledes haft fokus på retspraksis efter 2015 for at belyse domstolens prøvelse af myndighederne anvendelse af de nye regler da det ville være interessant at undersøge, hvad domstolene statuerede til at være tilstrækkeligt belysning af grundlaget for, at stadfæste en afgørelse om tvangsadoption. Desuden har

---

⁹⁹ Pedersen m.fl. mod Norge, sag nr. 39710/15, præmis nr. 68 -72

specialet haft til hensigt at undersøge hvorvidt en ny dom fra EMD kunne påvirke muligheden for tvangsadoptioner i Danmark fremadrettet, da dette var stærkt debatteret i medierne efterfølgende.

Baggrunden og formålet med lovændringerne fandtes i hovedloven fra 1972, hvor praksis havde udviklet sig restriktivt, da reglerne var svære at anvende. Dette resulterede i, at meget få børn blev tvangsadopteret, hvor der var tale om ca. én tvangsadoption pr. år.

En undersøgelse viste efterfølgende, at børn som var bortadopteret klarede sig bedre end børn som havde være anbragt, hvorfor loven i 2009 blev henholdsvis udvidet og lempet med to yderligere bestemmelser, adoptionslovens § 9, stk. 3 og stk. 4. Adoptionslovens § 9, stk. 2 udgjorde efterfølgende en opsamlingsbestemmelse, hvor tvangsadoption var muligt, hvis de der var væsentlige hensyn i forhold til barnets bedste, som talte for det, og den kunne ligeledes anvendes i usædvanlige situationer, hvor de ikke kunne henføres til hverken stk. 3 eller stk. 4. Adoptionslovens § 9, stk. 3 gjorde det muligt at tvangsadoptere børn under 1 år, når det kunne godtgøres, at forældrene varigt var uden forældreevne, og ikke kunne spille en positiv rolle i samværet med barnet, og i stk. 4 kunne børn tvangsadopteres hvis de havde været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, hvor det kunne godtgøres at forældrene varigt var uden forældreevne, og hvor forældrene ikke kunne spille en positiv rolle i barnets liv i samværssituationer.

I 2015 var antallet af tvangsadoptioner fortsat ikke steget som forventet, og det udgjorde yderligere et problem at få tvangsadopteret børn som havde udsigt til at være anbragt uden for hjemmet permanent eller i en længere årrække. Formålet med de nye lempelser var derfor at skabe stabilitet og kontinuitet for i disse børn i løbet af deres opvækst. Lovgiver lempede derfor reglerne yderligere på området. Lovændringen resulterede i en ændring af ordlyden af adoptionslovens § 9, stk. 3 og stk. 4. Stk. 3 gjorde det nu muligt, at foretage en tvangsadoption, når betingelserne for anbringelse uden for hjemmet i medfør af servicelovens § 58, stk. 1 nr. 1 eller nr. 2 var opfyldt. Endvidere skulle det være sandsynliggjort, at forældrene varigt var uden forældreevne og adoption skulle af hensyn til kontinuitet og stabilitet være for barnets bedste i løbet af opvæksten. I stk. 4 kunne et barn tvangsbortadopteres, hvis barnet havde være anbragt uden for hjemmet og barnets tilknytning til familien ville være skadeligt at bryde, ud fra hensynet til kontinuiteten og stabiliteten i løbet af barnet opvækst samt ud fra barnets relation til de biologiske forældre.

Ændringen i § 9, stk. 3 ligger i ændringen af ordlyden fra godtgørelse til sandsynliggørelse, hvor beviskravet er blevet lempet. Det skal derefter ikke bevises at forældre varigt er uden forældreevne, men blot sandsynliggøres, i tiden for et barns opvækst. Desuden er der i stk. 4 tale om at man kan tvangsadoptere på baggrund af barnets tilknytning til plejefamilien med hensyn til barnets relation og tilknytning til sine forældre. Hvis barnets tilknytning til sine forældre er større end plejefamilien, og barnet ligeledes giver udtryk for ønsket om at ville være ved sin forældre er det ikke muligt med tvangsadoption modsat, hvis tilknytningen til plejefamilien synes større er der grundlag for tvangsadoption. Adoptionslovens § 9, stk. 2 udgør fortsat en hovedhjemmel men også en opsamlingsbestemmelse i de tilfælde, hvor der ikke kan statueres tilknytning til plejefamilien grundet længden af ophold hos plejefamilien ikke er opfyldt, jf. stk. 4 og den kan ligeledes anvendes, hvis forældrene har tilstrækkelig forældreevne, men ikke udviser interesse for barnet jf. stk. 3.

Lovgivers intension om, at der skulle ske flere tvangsadoptioner efter de sidste lempelser i 2015, har afstedkommet, at der er sket en positiv ændring på området, hvor der er gennemført flere tvangsadoptioner, hvorfor lempelsen har haft en effekt, hvor der fra 2009 – 2015 i gennemsnit er tvangsbortadopteret to børn pr. år og efter 2015 er der sket tvangsadoption af ca. 8 børn pr. år i gennemsnit. Fra juli 2019 til udgangen af 2019 har Ankestyrelsen truffet afgørelse i 10 sager pr. år.

Da tvangsadoptionssager udgør et ret alvorligt indgreb i familiens liv, kræves der betragtninger af retssikkerhedsmæssig karakter. Det er derfor vigtigt i disse sager, at der foreligger en sikker hjemmel til et sådant indgreb, hvor det forvaltningsretlige legalitetsprincip gør sig gældende. Endvidere skal afgørelser om tvangsadoption træffes ud fra afvejning af hensynet til både forældrene, og barnet hvor proportionalitets- og egnethedsprincippet bliver inddraget for at undersøge om andre og mindre indgribende foranstaltninger kan anvendes i den specifikke situation.

Desuden inddrages både EMRK's artikel 8, og børnekonventionen i disse sager da der i afvejningen skal tages hensyn til både barnets og forældrenes rettigheder. Det fremgår dog af både konventionerne og dansk lovgivning, at barnet interesser og rettigheder altid vægtes højere for at sikre barnet en opvækst som er både tryk og stabil. Dette fremgår ligeledes af EMRK's artikel 8, stk. 2, hvor en tvangsadoption skal være for barnets bedste, og nødvendigt i et demokratisk samfund

for at kunne retfærdiggøres. EMD har ligeledes i deres praksis statueret, at der skal være helt særlige omstændigheder og tvingende hensyn til sikring af barnets bedste, som skal kunne påvises for at en tvangsadoption ikke er i strid med EMRK's artikel 8.

Retspraksis efter 2015 viser, at lempelsen fra godtgjort til sandsynliggjort samt tilknytningskravet bliver efterprøvet grundigt da domstolene gennemgår lovgivning og forarbejderne nøje, hvor både EMRK og Børnekonventionens forskellige artikler blev efterprøvet ud fra sagens omstændigheder. I retspraksis som foreligger fra 2015 og frem til 2019 er samtlige sager blevet stadfæstet, og det er statueret, at der ikke er sket en krænkelse af EMRK's artikel 8. I én sag påpegede Højesteret, at forældreansvarslovens § 20 a, var en undtagelse til helt at afskære muligheden for samvær mellem forældre og barn efter en tvangsadoption. Højesteret mente dog, at bestemmelsens ordlyd næppe var i overensstemmelse med EMRK's artikel 8, hvorefter lovgiver kort tid efter ændrede bestemmelsens ordlyd. I en anden sag har Højesteret bedt om, at der blev udarbejdet en ny forældrevevneundersøgelse af en uvildig psykolog og tolk for at få et nøjagtigt resultat uden mulighed for påvirkning af tidligere psykologs konklusion. Der er i denne sag ligeledes tale om førstegangsførelse, hvorfor der forud for undersøgelse af forældrevevnen kun foreligger den § 50 undersøgelse som myndighederne har konkluderet på, og som forældrene har klaget over. Der synes derfor ikke at foreligge samme grad af sandsynliggørelse som retten kræver, hvorfor domstolen overfor omstændighederne i sagen, og ud fra forældrenes oplysninger, kræver en ny undersøgelse som kan belyse en varig manglende forældrevevne. Resultatet forbliver dog det samme men domstolen tydeliggør, at varetagelsen af forældrenes retssikkerhed ikke bliver negligeret. Myndighederne har i de andre sager fremlagt adskillige undersøgelser som sandsynliggør forældrenes manglende forældrevevne som en varig tilstand i tiden for et barns opvækst specifikt i de tilfælde, hvor forældrene forud for sagen har andre børn som er anbragt uden for hjemmet. I disse sager er samværet med de anbragte børn ligeledes inddraget. Det synes i disse tilfælde ikke at være noget problem med at bevise at en tvangsadoption er for barnets bedste. Modsat synes det dog svært at bevise i tilfælde, hvor der er tale om forældres første barn som bliver tvangsanbragt efter fødslen. Her bliver det de fastsatte overvågede og støttede samvær i dets begrænsede udformning af ca. en time pr. måned, i kontrollerede omgivelser som skal sandsynliggøre, at der ikke er mulighed for udvikling af forældrevevnen. Domstolene synes dog at godtage, at det i disse situationer er bevist, at forældrene ikke kan udvikle forældrevevnen.

En spektakulær sag ved EMD afgjort at storkammeret blev dog skelsættende for deres hidtidige praksis. EMD havde i sagen Strand Lobben m.fl. mod Norge i 2017 afgjort, at der ikke var sket en overtrædelse af EMRK's artikel 8. Da sagen kom for Storkammeret i 2019 blev der, efter en omfattende og intensiv prøvelse af sagen, alligevel statueret overtrædelse af EMRK's artikel 8. Dette specifikt ud fra myndighedernes behandling af sagerne, og de nationale domstoles prøvelse, hvor der ikke var tillagt tilstrækkelig vægt på afvejningen af henholdsvis barnets, og morens rettigheder og det fremgik af sagen, at der fandtes at være en forudfattet mening fra myndighederne om, at barnet aldrig ville hjemgives til mor. EMD udmeldte, at myndighederne ikke havde forsøgt at foretage andre foranstaltninger end tvangsadoption forud for afgørelsen derom, og de havde derfor ikke arbejdet på, at en hjemgivelse skulle finde sted på noget tidspunkt i forløbet.

Endvidere var forældrenevurderingen forældet da de nationale domstole afhørte psykologer som havde udarbejdet undersøgelserne da barnet blev anbragt uden for hjemmet, hvorfor der nu 2 år efter forelå nye oplysninger om, at mor i mellemtiden var blevet gift og havde fået endnu et barn. Desuden var samværet mellem mor og barn ikke forsøgt etableret under mere passende forhold, og samværet havde været aldeles sparsomt. Efterfølgende praksis fra EMD anvender nu sagen Strand Lobben m.fl. mod Norge som retningsgivende for vurderingen af, om der er sket overtrædelse af retten til familieliv. I endnu en dom fra EMD fra marts 2020, er Norge igen dømt for at have overtrådt EMRK's artikel 8.

I Danmark affødte Strand Lobben sagen en stor debat da regeringen trådte frem i januar 2020, og udmeldte ønsket om flere tvangsfjernelser og tvangsadoptioner for en bedre varetagelse af barnets tarv. Det var den generelle opfattelse af flere specialister på område, at EMD's dom mod Norge udgjorde en forhindring for fremtidige gennemførsler af tvangsanbringelser og tvangsadoptioner.

Efter at have gennemgået Strand Lobben sagen samt forudgående, at have undersøgt lovgrundlaget for tvangsadoptioner og de problematikker som myndighederne fremadrettet kan støde ind i, sammenholdt med de nye retningslinjer som EMD har udstukket, synes diskussionen om, hvorvidt Danmarks motivation om flere anbringelses- og adoptionssager at bære i retning af, at hvis sagsbehandlingen forbedres i disse sager, med korrekt inddragelse af de forvaltningsretlige principper, og derigennem en bedre afvejning af både forældrenes og barnets rettigheder, kan EMD påvirke Danmarks mulighed for flere tvangsfjernelse og tvangsadoptioner i en positiv retning,

hvorimod, hvis sagsbehandlingsfejl i kommunerne tiltagende synes at fejlvurdere et anbringelsesgrundlag vil det få den modsatte virkning.

8 Litteraturliste

Lovbekendtgørelser:

LBK nr. 905 af den 28. september 2009, adoptionsloven

LBK nr.1821 af den 23. december 2015, Adoptionsloven

LBK nr.755 af den 7.august 2019. Adoptionsloven

LBK nr.798 af den 7. august 2019, serviceloven

LBK nr.776 af den 7. august 2019, forældreansvarsloven

Lovforslag:

Lovforslag L 105, fremsat den 28. januar 2009

Lovforslag L 121, fremsat den 28. januar 2015

Lovforslag L 155, fremsat den 6. februar 2019

Lovforslag L 68, fremsat den 20.november 2019

Betænkninger:

Betænkning nr. 624/1971, om ændring i adoptionsloven

Betænkning nr. 1463/2005, om retssikkerhed i anbringelsessager

Internationale konventioner:

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

FN's Børnekonvention

Vejledninger:

Vejledning nr. 11365 af den 30. december 2015

Vejledning nr. 9644 af den 10. juli 2019

Vejledning nr. 9662 af den 10. juli 2019

Vejledning nr. 9142 af den 26. februar 2019

Vejledning nr. 9279 af den 20. marts 2019

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol:

Strand Lobben m.fl. mod Norge sag nr. 37283/13

Pedersen m.fl. mod Norge, sag nr. 39710/15

Domme:

TFA2018.81

TFA2018.206

TFA2019.178/1

TFA2019.180/1

Administrativ praksis:

Ankestyrelsens principafgørelse 36-17

Ankestyrelsens principafgørelse 93-17

Artikler:

Adolphsen, Caroline; Tvangsadoption af anbragte børn, U.2015B, ugeskrift for Retsvæsen

Undersøgelser:

Ankestyrelsens undersøgelse af adoption uden samtykke, Ankestyrelsen 2011

Ankestyrelsens undersøgelse af adoption uden samtykke, Ankestyrelsen 2018

Bøger:

Blume, Peter, *"retssystemet og juridisk metode"* 2. udgave, 2. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2014.

Munk-Hansen, Carsten & Schultz, Trine m.fl. *"retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn"*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2012.

Rytter, Jens Elo, *"individets grundlæggende rettigheder"*, 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, 2013.

Shultz, Trine m.fl., *"socialret – Børn og unge"*, 1. udgave, 3. oplag, jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2017.

Internetkilder:

<https://www.dr.dk/mitliv/kommunen-tog-fejl-kevin-og-catrines-datter-blev-tvangsfjernet-paa-neonatalafdelingen> , (senest besøgt d. 1/5-2020)

<https://www.k-news.dk/nyheder/dom-mod-norge-kan-faa-konsekvenser-for-ambition-om-flere-tvangsadoptioner> (senest besøgt d. 15.05.2020)

<https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/ekspert-flere-adoptioner-gaar-imod-international-retspraksis/> , (besøgt sidst d. 19/5-2020)

<https://www.information.dk/debat/2018/10/boern-tvangsfjernet-ved-fejl-nok-flere-mette-frederiksen-statsminister>, (senest besøgt d. 20.05.2020)

<https://www.berlingske.dk/samfund/eksperter-advarer-vi-bor-ikke-begynde-at-tvangsanbringe-flere-i-et-system> (senest besøgt d. 20.05.2020)

<https://www.information.dk/debat/leder/2014/03/gavn-toendersagen> , (sidst besøgt d. 20/5-2020)

<https://menneskeret.dk/nyheder/kronik-retten-familie> , (sidst besøgt s. 22/5-2020)